

Yükseköğretimde Program Değerlendirme: ABD, Avustralya, İngiltere ve Kanada Yükseköğretim Sistemlerinden Bazı Uygulamaların Karşılaştırmalı Analizi

Curriculum Evaluation in Higher Education: Comparative Analysis of Some Practices from Australia, Canada, the United Kingdom, and the United States

Gökçe Garip^{1*}, Nurdan Kalaycı²

¹Milli Savunma Üniversitesi Deniz Harp Okulu, İstanbul, Türkiye, ²Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye

Orcid: G. Garip (0000-0002-7741-9737), N. Kalaycı (0000-0003-1982-2410)

Özet: Bireyleri kalkınmanın temeli olan bilgiyle buluşturarak onları dönüştüren en nitelikli kurumlar olan üniversiteler, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler ile yeni ortaya çıkan endüstrilerin yarattığı değişim ve dönüşümden önemli ölçüde etkilenmiştir. Yükseköğretimde eğitim programlarının yeni ihtiyaçlara göre geliştirilmesi maksadıyla yapılan reformlar ile program değerlendirme süreçleri önem kazanmış ve dünyanın önde gelen üniversitelerinin birçoğu sistematik ve döngüsel program değerlendirme süreçlerini uygulamaya yönelmiştir. Karşılaştırmalı bir eğitim araştırması olan bu nitel ve betimsel çalışma, James Cook Üniversitesi (Avustralya), Toronto Üniversitesi (Kanada), Londra Şehir Üniversitesi (İngiltere) ve Oregon Üniversitesindeki (ABD) program değerlendirme süreçlerinin ön hazırlık, planlama, uygulama ve sonuçlandırma aşamalarının özelliklerini belirleyerek karşılaştırmayı ve bu süreçlerin işleyişini analiz etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi yöntemiyle toplanmış ve doküman analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma kapsamındaki üniversitelerde; kapsamlı, planlı, yapılandırılmış, sistematik ve döngüsel program değerlendirme süreçleri bulunduğu; program değerlendirmenin akademik ve kurumsal gelişimi amaçlayarak uygulandığı; değerlendirme süreçlerinde üst yönetimin öncü olduğu ve kurumun her basamağının sürece katkı sağladığı; tüm paydaşların değerlendirme sürecine katılımının önemsendiği; program değerlendirme süreçlerinde bilimsel yöntemler ve çok çeşitli veri toplama araçlarının kullanıldığı; değerlendirme süreçlerinin her aşamasında ayrıntılı raporlar ile paydaşların bilgilendirildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu araştırmanın Türk üniversitelerine program değerlendirme süreçleri tasarlamak ve uygulamak amacıyla kapsamlı ve sistemli bir kaynak sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, üniversite; eğitim programı, program geliştirme, program değerlendirme

Abstract: Rapid developments in information technologies and social transformation generated by new emerging industries have dramatically affected higher education. There have been reforms in higher education curricula and curriculum evaluation processes have gained importance – triggering many of the world's leading universities to adopt systematic and cyclical curriculum evaluation processes. This qualitative, descriptive, and comparative study aims to explore and compare the characteristics of preparation, planning, application, and finalization stages of curriculum evaluation processes in James Cook University (Australia), University of Toronto (Canada), City University of London (UK), and University of Oregon (US) in addition to analyze the structures of their evaluation processes. The data was collected through document review and analyzed by document analysis. It is found that the universities have comprehensive, planned, structured, systematic, and cyclical program evaluation processes; evaluation is implemented with the aim of academic and institutional development; the top management is the leader of the process and every member of the institution contributes to it; participation of all stakeholders in the evaluation process is considered important; scientific methods and various data collection tools are used in the process, and the stakeholders were informed with detailed reports at every stage of evaluation. The study is believed to provide a comprehensive and systematic insight to Turkish universities in terms of curriculum evaluation.

Key Words: Higher education, university, curriculum, curriculum development, curriculum evaluation / assessment

I. Giriş

Bilginin en üst düzeyde bilimsel yöntemlerle üretildiği, toplandığı ve yayıldığı kurumlar olan üniversiteler (Günay, 2019), ülkelerin toplumsal ve ekonomik kalkınmalarında gereksinim duyduğu insanı nitelikli biçimde eğiterek en önemli işlevini yerine getirir. Bu kurumlar, eğitim ve öğretim işlevinin yanı sıra, araştırma faaliyetleri yoluyla toplumun ihtiyaç duyduğu farklı alanlardaki sorunların çözümü, kültürel etkinliklerin artırılması, uluslararası iş birliğinin geliştirilmesi, çevre ve onun korunması gibi konularda toplumsal hizmet işlevini de yürütmektedir. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler, küreselleşme, bilgiye olan erişimin kolaylaşması ve ortaya çıkan yeni sanayi teknikleri ışığında yaşanan toplumsal değişim ve dönüşüm, yaşamın her alanı gibi yükseköğretim kurumlarını ve işlevlerini de etkilemiştir.

Yükseköğretime erişimin artması ile birlikte paydaşların çeşitlenmesi ve çoğalması, kalite süreçlerinin önem kazanması, uluslararasılaşma çabalarının sonucunda kredi transfer sistemlerinin ortaya çıkması, bilgi sistemlerindeki değişiklikler, teknoloji temelli iletişimin önem kazanması, üniversite içinde ve dışında artan bilgi üretim hızı ile inovasyon, yükseköğretim alanındaki eğitim programlarını etkileyen başlıca gelişmeler olmuştur (Fallows ve Steven, 2000; Gilbert, 2004; Hicks, 2018; Leathwood ve Phillips, 2000). Neticede üniversitelerin öğrencilerine bilgiye ulaşabilme ve bilgiyi kullanabilme becerilerini kazandırma sorumluluğu artmış (Fallows ve Steven, 2000; Leathwood ve Phillips, 2000; Maher, 2004) ve bu sorumluluğun gereği olarak eğitim programlarında reforma gidilmiştir (Bakah, Voogt ve Pieters, 2012; Donaldson, 2014; Esson, 2020; Fischel, Olvet, Iuli, Lu ve Chandran, 2019; Harris, Lewis, Matthews, Russel ve Cumming, 2010; Shay, 2015; Yusof, Yin, Noewani ve Jaafar, 2018). Dünyada programların etkililiğine ilişkin sistematik verilere olan talebin artarak devam etmesiyle (Newcomer, Hatry ve Wholey, 2015), özellikle de köklü yükseköğretim kurumlarına sahip ülkelerde eğitim programlarını sürekli olarak güncellemeyi ve geliştirmeyi amaçlayan program değerlendirme süreçleri önem kazanmıştır.

Program değerlendirme, programın etkililiğini, amaç ve hedeflerin uygunluğunu, işleyişini, maliyet-etkinliğini, kullanılan materyaller ile öğretim teknik ve yöntemlerinin uygunluğunu, mezunların sürdürülebilir yeterliklere sahip olup olmadığını ve toplumla bütünleşebilme durumlarını belirlemek amacıyla eğitim kurumları ile çeşitli iç ve dış değerlendiriciler tarafından yürütülen, sistematik veri toplama ve analizini içeren bilimsel bir süreçtir (Erden, 1998; Fitzpatrick, Sanders ve Worthen, 2011; Glatthorn, Boschee, Whitehead ve Boschee, 2019; Keating, 2015; Lewy, 1973; Melrose, 1988; Oliva ve Gordon, 2018; Spiel, Schober ve Reimann, 2006; Tyler, 2014;

Uşun, 2016; Varış, 1994). Bilimsel araştırma süreci ile benzerliğinin yanında, program değerlendirmede araştırmadan farklı olarak, çeşitli program değerlendirme modelleri, bilimsel araştırma yöntemleri ve kalite standartları ışığında elde edilen veriler anlamlandırılarak sonuçlara varılmaktadır (Newcomer vd., 2015; Ornstein ve Hunkins, 2018). Bu sonuçlar ise karar vericilere ulaştırılarak programda gerekli değişiklikler yapılmakta ve uygulamaya geçilmektedir (Keating, 2015; Norris, 1998).

Yükseköğretim kurumlarındaki programların çeşitliliği, büyüklüğü ve kapsamı ortak bir program değerlendirme modeli kullanmayı imkânsız kılmaktadır (Chen, Hsu ve Wu, 2009). Ancak, program değerlendirmenin sistematik bir yapıda olmasının önemi konusunda araştırmacılar arasında görüş birliği bulunmaktadır (Fitzpatrick vd., 2011; House ve Howe, 2003; Kaya, 1997; Newcomer vd., 2015; Patton, 2003; Spiel vd., 2006). İlhan ve Kalaycı (2019) sistematik bir program değerlendirme sürecini ön hazırlık, planlama, uygulama ve sonuçlandırma olarak dört aşamada açıklamıştır. Buna göre;

- Ön hazırlık aşamasında değerlendirilecek program, değerlendiriciler, değerlendirme sürecinin zamanı ve değerlendirme sonuçlarının nasıl kullanılacağı belirlenmekte,
- Planlama aşamasında değerlendirme komisyonu kurulmakta, değerlendirme modeli, işlem basamakları, değerlendirme araçları ve uygulayıcıları belirlenmekte,
- Uygulama aşamasında değerlendirme araçları uygulanmakta ve veriler analiz edilmekte,
- Sonuçlandırma aşamasında ise değerlendirme sonuçları raporlanarak paydaşlara sunulmakta, sonuçlara istinaden gerekli düzenlemeler planlanmakta ve hayata geçirilmektedir.

Yükseköğretimde program değerlendirme, öğretimin niteliği ve kalitesini dünya standartlarına getirerek sürdürülebilirliğini sağlamak, mezun yeterliklerini belirlemek ve güncel tutabilmek, program disiplinleri ve konu alanlarındaki yeni gelişmeler ile eğitim bilimlerindeki güncel eğilimleri mevcut programlara dahil etmek amacıyla yürütülmektedir. Ayrıca, dünyanın önde gelen birçok üniversitesindeki eğitim programlarında öğrenci, mezun, öğretim elemanı ve diğer dış paydaşların her birinin ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla, bilimsel yöntemler ışığında sistematik ve döngüsel program değerlendirme süreçleri yürütülmektedir. Yükseköğretim Kalite Kurulunun (YÖKAK) 2019 Genel Değerlendirme Raporunda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) üniversitelerin %84'ünün düzenli ve sistematik program değerlendirme süreçlerine sahip olduğu, Avrupa üniversitelerinin %67'sinde ise programların düzenli olarak iz-

lenmesi ve güncellenmesine ilişkin yönergelerin bulunduğu belirtilmiştir. Raporda Türkiye'deki üniversitelerin yalnızca %13'ünde sürekli değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirildiği belirtilmiş, kurumlardaki program değerlendirme süreçlerinin, program geliştirme süreçleri kadar yeterli olmadığı ve bu konuda iyileştirilmeler yapılmasına ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir (YÖKAK, 2019). Benzer şekilde Özcan (2020) da Türk, Avrupa ve Amerika Yükseköğretim sistemlerinde uygulanan kurumsal değerlendirme süreçlerini incelediği araştırmasında Türkiye'deki yükseköğretim programlarında değerlendirmenin yeterli düzeyde yapılmadığı, değerlendirme sonuçlarının iyileştirme çalışmalarına temel sağlamadığı, değerlendirmede iç ve dış paydaşlardan yeterince faydalanılmadığı, sistematik ve sürekli program değerlendirme süreçlerine sahip olunmadığı bulgularına ulaşmıştır.

Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde gerçekleştirilen sistematik program değerlendirme uygulamalarına ilişkin örneklerle çoğunlukla tıp fakültelerinde rastlanmakla birlikte (Akdeniz Üniversitesi, n.d.; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, n.d.; Kocaeli Üniversitesi, n.d.; Marmara Üniversitesi, n.d.; Medipol Üniversitesi, n.d.; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, n.d.), çeşitli komisyon ve kurullar aracılığıyla fakülte ve üniversite çapında program değerlendirme uygulamaları yürüten üniversiteler de bulunmaktadır (Dokuz Eylül Üniversitesi, n.d.; Ondokuz Mayıs Üniversitesi, n.d.; Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, n.d.; Turgut Özal Üniversitesi, 2021). Bunlara ek olarak Yükseköğretim Kalite Kurulunun (YÖKAK) üniversitelerin iç kalite güvence sistemlerinin geliştirilmesi ve güçlenmesi amacıyla uygulamaya koyduğu "Üniversite Yönetim Bilgi Sistemi: Program Değerlendirme Modülü" aracılığıyla 100'ü aşkın üniversite tarafından program değerlendirme ve akran değerlendirme (YÖKAK, 2019a) süreçleri yürütülmektedir. Bu uygulamalar, Türk yükseköğretim sisteminde program değerlendirmenin geliştirilmesi ve sürekli hale getirilmesi açısından önemli bir adımdır. Bu çabalar, yükseköğretimde kalite güvencesi süreçlerini güçlendirmek amacıyla YÖKAK tarafından tescillenmiş olan 10 yükseköğretim program değerlendirme ve akreditasyon kuruluşu ile de desteklenmektedir (YÖKAK, n.d.).

Son yıllarda yükseköğretim alanındaki program değerlendirme araştırmaları, özellikle ABD, Avustralya, Kanada ve İngiltere gibi dünyanın önde gelen üniversitelerine sahip ülkelerde sürekli olarak gerçekleştirilmektedir (Hicks, 2018; Keating, 2015; Newcomer vd., 2015). Fitzpartick vd. (2011), değerlendirmeye olan ilginin dünya çapında artışı ile programların başarısını ve yararlılığını konu alan değerlendirme araştırmalarının nitelik ve nicelik olarak artacağını öngörmüş, ancak asıl önem verilmesi gerekenlerin değerlendirme süreçlerini konu edinen

araştırmalar olduğunu belirtmiştir. Tüm dünyayla eş zamanlı olarak Türkiye'de de program değerlendirme alanında yapılan araştırmalarda artış görülmüştür (Kurt ve Erdoğan, 2015). Ancak, Türkiye'de program değerlendirme alanındaki birçok çalışmanın program geliştirme veya programın etkililiğini değerlendirme amacından bağımsız şekilde, akademik yayın yapma endişesiyle dar bir kapsamda gerçekleştirildiğine ilişkin eleştiriler bulunmaktadır (Gökmenoğlu, 2014). Bununla birlikte; araştırmaların kuramsal derinliğinin sağlanması, uygulamaya yönelik örneklerle zenginleştirilerek niteliklerinin artırılması ve araştırma sonuçlarının yayınlara katkı sağlanması gerektiği de tartışılmaktadır (Kürüm Yapıcıoğlu, Atik Kara ve Sever, 2016). Alanyazında yükseköğretimde alan uzmanları tarafından gerçekleştirilen dar kapsamlı program değerlendirme uygulamalarına ilişkin birçok araştırma bulunmaktadır (Harris vd., 2010; Fallows ve Steven, 2000; Gökmenoğlu, 2014; Kurt ve Erdoğan, 2015; Merrit, Blake, McIntyre ve Packer, 2012; Rowe ve Zegwaard, 2017). Ancak, bu araştırmanın sınırlılıkları doğrultusunda arama yapılan veri tabanlarında üniversitelerdeki program değerlendirme süreçlerini uygulamaya yönelik olarak sistemli bir biçimde ortaya koyan herhangi bir araştırmaya uluslararası ve özellikle ulusal alanyazında rastlanmamıştır.

ABD, Avustralya, İngiltere ve Kanada'daki dört üniversitenin program değerlendirme süreçlerini inceleyen bu araştırma, uygulamaya dönük olarak iyi örnekleri ayrıntılı şekilde incelemesi ve özelliklerini karşılaştırarak ortaya koyması açısından önemli ve değerlidir. Nitelikli program değerlendirme süreçlerinin geliştirilmesine örnek teşkil edebilecek bu araştırmanın yükseköğretimde eğitimin niteliğinin artırılmasına fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Araştırmanın temel amacı Oregon, James Cook, Londra Şehir ve Toronto Üniversitelerinin program değerlendirme süreçlerini incelemek ve karşılaştırmaktır. Bu temel amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar;

1. Üniversitelerin program değerlendirme süreçleri kapsamında ön hazırlık, planlama, uygulama ve sonuçlandırma aşamalarının özelliklerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması,
2. Her üniversite tarafından yürütülen program değerlendirme süreçlerinin işleyişini analiz etmektir.

2. Yöntem

Araştırmada Oregon, James Cook, Londra Şehir ve Toronto Üniversitelerinin program değerlendirme süreçlerinin temel özellikleriyle, olduğu gibi ortaya konması amaçlandığından betimsel araştırma modelindedir ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada seçilen üniversitelerin program değerlendirme süreçleri-

nin öğeleri incelenerek, benzer ve farklı yönleri ortaya konulduğundan, aynı zamanda yatay yaklaşıma uygun bir karşılaştırmalı eğitim araştırması özelliği taşımaktadır.

2.1. Araştırma Kapsamında Program Değerlendirme Süreçleri İncelenen Üniversiteler

Araştırmanın çalışma grubunu Oregon Üniversitesi (ABD), James Cook Üniversitesi (Avustralya), Londra Şehir Üniversitesi (İngiltere) ve Toronto Üniversitesinde (Kanada) yürütülen program değerlendirme süreçleri oluşturmaktadır. İlgili üniversitelerin seçiminde, araştırmanın amacına ulaşmada yardımcı olabilecekleri seçmek için (Creswell, 2019) amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen üniversiteler aşağıdaki ölçütlere göre belirlenmiştir:

- Üniversitelerin devlet üniversitesi olması,
- Üniversitelerin program değerlendirme süreçleri yürütüyor olması,
- Üniversitelerin resmi internet sayfaları üzerinden program değerlendirme süreçlerine ilişkin dokümanlara ulaşılabilirlik.

Araştırmada incelenen üniversitelerin özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

2.1.1. Oregon Üniversitesi (University of Oregon)

1876 yılında ABD'nin Oregon Eyaletinde kurulan üniversite, Carnegie Kurum Sınıflamalarında 'Çok Yüksek Araştırma Faaliyetli Doktora Üniversitesi' kategorisinde bulunmaktadır. Sanat, fen bilimleri, işletme, mimarlık, eğitim, gazetecilik ve iletişim, müzik ve dans, hukuk ve temel bilimler olmak üzere dokuz fakülte ile 19 enstitü ve araştırma merkezinde toplamda 331 derece ve sertifika programı yürütülmektedir. Üniversitenin öğrenci sayısı 21.800'dür. Program geliştirme faaliyetleri, 7 öğretim elemanı, birer lisans ve lisansüstü öğrencisi ile oy hakkı bulunmayan bir içerik editörü, akademik danışman, arşiv memuru ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Dekanı veya görevlendirdiği bir kişiden oluşan, senatoya bağlı Üniversite Eğitim Programı Komitesi (University of Oregon Committee on Courses) tarafından belirlenen süreçlere göre bölümler aracılığıyla yapılmaktadır (Uni-

versity of Oregon, n.d.).

2.1.2. James Cook Üniversitesi (James Cook University)

Avustralya'nın Kuzey Queensland şehrinde 1961 yılında kurulan devlet üniversitesidir. 21.972 öğrencinin öğrenim gördüğü üniversitede altı fakülte ve bir araştırma merkezinde; sanat, toplum bilimleri, eğitim, işletme, hukuk ve yönetim bilimleri, sağlık bilimleri, tıp ve dişçilik, toplum sağlığı ve veterinerlik, fen bilimleri ve mühendislik alanlarında lisans ve lisansüstü programlar bulunmaktadır. Program geliştirme ve değerlendirme süreçleri üniversite tarafından geliştirilen ve (1) derslerin öğrenme çıktılarının belirlenmesi/geçerliğinin denetlenmesi, (2) öğrenme çıktıları ve ölçme değerlendirmenin haritalanması, (3) ölçme değerlendirme uygulamalarının (yeniden) tasarlanması, (4) özgün ve harmanlanmış öğrenme yaşantılarının tasarlanması, (5) öğretimin gerçekleştirilmesi ve öğrenme çıktılarının belirlenmesi, (6) öğretim ve öğrenmenin değerlendirilmesi basamaklarından oluşan JCU Eğitim Programı Çerçevesine (JCU Curriculum Framework) göre yürütülmektedir (James Cook University, 2017a).

2.1.3. Londra Şehir Üniversitesi (City University of London)

Londra Şehir Üniversitesi, 1852 yılında İngiltere, Londra'da kurulmuştur. Hukuk, sağlık bilimleri, sanat ve sosyal bilimler, matematik, bilişim ve mühendislik ve işletme alanlarında eğitim veren beş fakülteye sahip üniversitede 20.000 öğrenci öğrenim görmektedir. Üniversitenin program geliştirme ve değerlendirme faaliyetleri, öğrenci başarısını merkeze alan ve her disipline özgü bağlamlar, alana özgü standartlar ve meslek örgütlerinin taleplerini de içeren CUL Kredi Çerçevesini temel alan bir yaklaşımla yürütülmektedir (City University of London, 2018).

2.1.4. Toronto Üniversitesi (University of Toronto)

Toronto Üniversitesi, 1827 yılında King's College adıyla Kanada'da kurulmuş ve bugünkü adını 1850 yılında almış olan bir devlet araştırma üniversitesidir. Cambridge ve Oxford Üniversitelerine benzer şekilde yüksekokullardan oluşan bir yapılanmaya sahip olan üniversitede; uygulamalı bilimler ve mühendislik, mimari, peyzaj ve dizayn, sanat ve bilim, dişçilik, eğitim, bilişim, kinezyoloji ve beden eğitimi, hukuk, işletme, tıp, eczacılık, müzik,

Tablo 1. Üniversitelerin Özellikleri

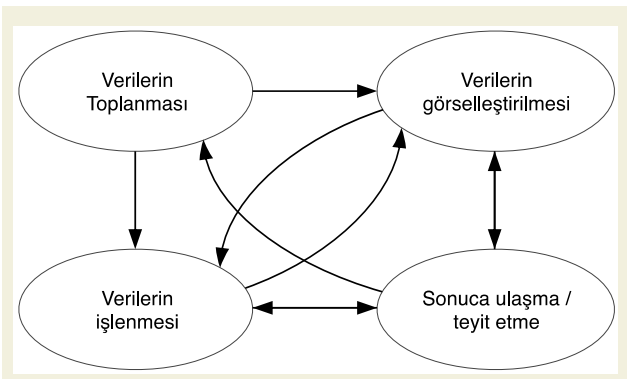
Üniversite	Yeri	Türü	Program Değerlendirme Süreçlerine Ulaşılan Resmi İnternet Adresleri
Oregon (UO)	ABD	Devlet	https://provost.uoregon.edu/curriculum-assessment
James Cook (JCU)	Avustralya	Devlet	https://www.jcu.edu.au/learning-and-teaching/teaching-evaluation
Londra Şehir (CUL)	İngiltere	Devlet	https://www.city.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0008/423287/Guidance-for-Annual-Programme-Evaluation-taught-programmes.pdf
Toronto (U of T)	Kanada	Devlet	https://teaching.utoronto.ca/teaching-support/curriculum-renewal/program-assessment/

hemşirelik, hayat boyu öğrenme, halk sağlığı ve sosyal hizmet fakülteleri ile üniversitenin Missisauga ve Scarborough Uydu Kampüslerinde 700'ün üzerinde lisans ve 200'ün üzerinde lisansüstü program bulunmaktadır. Uluslararası üniversite sıralamalarında önlere gelen üniversitede 93.081 öğrenci öğrenim görmektedir. Üniversitede program geliştirme ve değerlendirme/yenileme uygulamaları, program geliştirmede öncelikle hedeflerin belirlenerek programın bu hedeflere göre geliştirilmesini ifade eden 'geriye doğru tasarım' ve programın hedeflenen öğrenme çıktıları ile eğitim durumları arasındaki tutarlılığı ifade eden 'uygunluk' kuramlarına göre sürdürülmektedir (University of Toronto, 2017).

2.2. Verilerin toplanması ve analizi

Dokümanlar üniversitelerin faaliyet ve süreçlerinin değerli birer göstergesi olduğundan (Beltekin, 2018), bu araştırmada üniversitelerin program değerlendirme süreçlerinin incelenmesi amacıyla veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi, veri analiz yöntemi olarak ise doküman analizi işe koşulmuştur. Doküman analizi, çeşitli bilgi kaynaklarından elde edilen dokümanların bir protokolü takip eden sistematik bir analizini ve ortaya çıkan temalar, çerçeveler ve bağlamların sürekli bir incelenmesi ve karşılaştırmasını içeren keşif ve tanımlamadır (Altheide vd., 2013). Bu araştırmada da doküman analizi ile üniversitelerin program değerlendirme süreçlerinin sistematik bir biçimde ortaya çıkarılarak incelenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın veri kaynağı olan dokümanlar, Oregon, James Cook, Londra Şehir ve Toronto Üniversitelerinin resmi internet sayfalarında yer alan ve Tablo 2'de sunulan strateji/politika belgeleri, kılavuzlar, raporlar ve çeşitli diğer belgelerdir.

Araştırmada veri analizi, Miles ve Huberman'ın (1994) nitel veri analizi için önerdiği etkileşimli modele göre gerçekleştirilmiştir (bkz. Şekil 1). Buna uygun olarak verilerin toplanması sürecinde eş zamanlı ve döngüsel olarak veriler işlenmiş, görselleştirilmiş ve sonuca ulaşıldıktan sonra bulgular teyit edilmiştir.

Şekil 1. Etkileşimli Veri Analizi Modeli (Miles ve Huberman, 1994, s.10)

Nitel analiz sürecini daha sistematik bir biçimde

Tablo 2. Araştırmanın Veri Kaynakları

Üni.	Doküman
Oregon Üni.	Academic Program Review Self-Study Outline (University of Oregon, 2021)
	Assessment Cycle (University of Oregon, 2021b)
	Assessment Report Template (University of Oregon, 2016)
	Assessment Reports (University of Oregon, 2021c)
	College of Education Annual Assessment Reports for Undergraduate Programs (University of Oregon, 2018)
	Curriculum Assessment (University of Oregon, n.d.-b)
	Curriculum Assessment Rubrics (University of Oregon, n.d.-a)
	Department of Education Educational Foundations Undergraduate Assessment Plan (University of Oregon, 2017)
	Guidelines for Graduate Program Assessment (University of Oregon, 2018a)
	Guidelines for Undergraduate Program Assessment (University of Oregon, 2016a)
James Cook Üni.	Academic Plan 2018-2022 (James Cook University, 2017)
	Comprehensive Course Review Procedure (James Cook University, 2021)
	Comprehensive Course Review Quality Indicators (James Cook University, 2021a)
	Course Performance Reports and Division Academic Program Reports Policy (James Cook University, 2021b)
	Course Performance Reports Procedures (James Cook University, 2021c)
	Curriculum Approval, Accreditation, Monitoring, Review and Improvement Policy (James Cook University, 2021d)
	Curriculum Approval, Monitoring, Review and Improvement Procedures (James Cook University, 2021e)
	Curriculum Design Process and Resources (James Cook University, 2021f)
	Curriculum Enhancement Priorities (James Cook University, 2021g)
	Evaluation & Feedback (James Cook University, 2021h)
	Graduate Outcomes Surveys (James Cook University, 2020)
	JCU Curriculum Framework (James Cook University, 2017a)
	Learning Design (James Cook University, 2021i)
	Learning, Teaching and Assessment Policy (James Cook University, 2021j)
Student Experience Survey (James Cook University, 2020a)	
The 4Q Model of Evaluation (James Cook University, 2021k)	
The JCU Model (James Cook University, 2020b)	
The Six Principles of the JCU Model (James Cook University, 2021l)	
YourJCU Subject and Teaching Survey Guidelines for Survey Data Interpretation and Use (James Cook University, 2021m)	
YourJCU University Subject and Teaching Report - SP 2, 2020 (James Cook University, 2021n)	
Londra Şehir Üni.	Credit Framework (City University of London, 2014)
	Periodic Review Policy (City University of London, 2018)
	Programme Terminations & Suspensions Policy (City University of London, 2018a)
	Annual Programme Evaluation (APE) Policy (City University of London, 2021)
	Guidance for Annual Programme Evaluation (Undergraduate and Postgraduate Taught Programmes) (City University of London, 2021a)
Toronto Üni.	A Guide to Curriculum Renewal at the University of Toronto (University of Toronto, 2021)
	Course Evaluation Framework (University of Toronto, 2018)
	Current Evaluation Periods (University of Toronto, 2021a)
	Curriculum Renewal Guide (University of Toronto, 2017)
	Major Modifications (University of Toronto, 2021b)
	Peer Observation of Teaching: Effective Practices (University of Toronto, 2017a)
	Standardized Data Set Description of Data Elements for 2020-21 Review (University of Toronto, 2020)
	U of T Course Evaluations (University of Toronto, 2020a)
	University of Toronto's Cascaded Course Evaluation Framework: Validation Study of the Institutional Composite Mean (ICM) (University of Toronto, 2018a)
	Winter 2020 Course Evaluation Data (University of Toronto, 2020b)

yönetebilmek ve veri toplama ile analiz süreci arasındaki geçişi sağlamak amacıyla verilerin kodlanması, araştırma soruları ve araştırmacının yaklaşımına göre değişkenlik göstermekle birlikte (Saldaña, 2019), analizin önceden belirlenen veya araştırma sırasında belirlenen kodlara göre yapılması şeklinde iki yaklaşım bulunmaktadır. Buna göre araştırmada, İlhan ve Kalaycı (2019) tarafından önerilen program değerlendirme aşamaları, analizde önceden belirlenen kodlar olarak belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından veri toplama aracı olarak, satırlarda İlhan ve Kalaycı (2019) tarafından ön hazırlık, planlama, uygulama ve sonuçlandırma olarak adlandırılan program değerlendirme aşamaları ve sütunlarda araştırmaya konu olan dört üniversitenin bilgilerinin yer aldığı Tablo 3'te sunulan Üniversitelerin Program Değerlendirme Süreçlerini Analiz Formu kullanılmıştır.

Verilerin toplanmasına Şubat 2021'de başlanmış ve her üniversite için ulaşılan dokümanlar çevrimiçi ortamda oluşturulan klasörlerde her üniversite için ayrı ayrı tasniflenmiştir. Araştırmacılar tarafından dokümanların ilk okumaları yapılarak, Tablo 3'te yer alan analiz formundaki araştırmacı notları bölümü üzerinde çevrimiçi ortamda geçici notlar alınmıştır. Verilerin toplanması ve analizi Şekil 1'de yer alan modele göre eş zamanlı olarak yürütülmüştür. Dokümanları her okumada veriler form üzerine işlenmiş, form üzerindeki araştırmacı notları bölümünde analitik not alma yöntemiyle (Corbin ve Strauss, 2008) analiz yapılmış, elde edilen bulgular ışığında yeni veriler toplanmış ve bulguların kontrolü amacıyla her ihtiyaç duyulduğunda veri toplama ve işleme süreçlerine tekrar dönülmüştür. Verilerin analizi süreci Temmuz 2021'e kadar devam etmiştir.

Araştırmanın birinci alt amacı için form üzerinde betimsel kodlama (Saldaña, 2019) yapılarak incelenen dokümanlardaki program değerlendirme aşamalarına ilişkin veriler kısa ifadelerle özetlenmiştir. Araştırmada önceden belirlenen kodlar olarak kullanılan her program değerlendirme aşaması için oldukça geniş bulgulara ulaşıldığından, bulguların ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi ve sınıflandırılabilmesi amacıyla alt kodlamalar yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci alt amacı için süreç kodlama (Saldaña, 2019) yöntemi uygulanmış ve her üniversitenin program değerlendirme süreçlerine ilişkin işleyiş şemaları oluşturulmuştur.

ları oluşturulmuştur.

Araştırmanın bulguları, birinci alt amaçtaki her değerlendirme aşaması için tablolar ile karşılaştırmalı olarak sunulmuş, ikinci alt amaç için ise üniversitelerin program değerlendirme süreçleri araştırmacılar tarafından geliştirilen işleyiş şemaları ile görselleştirilerek betimlenmiştir.

2.3. Geçerlik ve güvenilirlik

Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalarda kabul gören geçerlik ve güvenilirlik kavramları yerine inandırıcılık (iç geçerlik), aktarılabilirlik (dış geçerlik), tutarlık (iç güvenilirlik), teyit edilebilirlik (dış güvenilirlik) kavramlarının kullanılması önerilmektedir (Lincoln ve Guba, 2013). Bu araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanmasında da Lincoln ve Guba (2013) tarafından bu kavramlar için önerilen stratejilerden faydalanılmıştır.

2.3.1. İnanırıcılık (İç Geçerlik)

Araştırmada inandırıcılığın sağlanabilmesi amacıyla derinlik odaklı veri toplama ve uzman incelemesi stratejilerinden faydalanılmıştır. Verilerin derinlemesine toplanabilmesi ve teyit edilebilmesi amacıyla *Etkileşimli Veri Analizi Modeli* (Miles ve Huberman, 1994) kullanılarak veri toplama ve analiz süreçlerinin eş zamanlı olarak yürütülmüş, bulgular sürekli olarak karşılaştırılmış, analiz edilmiş ve yorumlanmış, gerektiğinde ise ek veriler toplanmıştır. Ayrıca, uzman incelemesi amacıyla toplanan veriler, yürütülen süreçler, analizler ve ulaşılan sonuçlar nitel araştırmalar konusunda deneyimli olan bir program geliştirme uzmanı tarafından denetlenmiş ve eleştirel bir biçimde değerlendirilmiştir. Uzman görüşü neticesindeki geribildirimler ışığında bulguların sunulduğu tablolar ve işleyiş şemaları üzerinde şekilsel düzenlemeler yapılmıştır (Creswell, 2017; Merriam, 2018).

2.3.2. Aktarılabilirlik (Dış Geçerlik)

Araştırmada aktarılabilirliğin sağlanabilmesi amacıyla araştırma süreci ayrıntılı biçimde betimlenmiş, dokümanlardan doğrudan alıntılar yapılmış ve kaynakçada verilere doğrudan ulaşılabilecek çevrimiçi bağlantılar sunulmuştur. Ayrıca, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır.

2.3.3. Tutarlık (İç Güvenirlik) ve Teyit Edilebilirlik (Dış

Tablo 3. Üniversitelerin Program Değerlendirme Süreçlerini Analiz Formu

Aşama	ÜNİVERSİTELER				
	Oregon (ABD, 1876)	James Cook (Avustralya, 1961)	Londra Şehir (İngiltere, 1894)	Toronto (Kanada, 1827)	Araştırmacı Notları
Ön Hazırlık					
Planlama					
Uygulama					
Sonuçlandırma					

Güvenirlilik

Araştırmada tutarlığı sağlamak için tutarlık ve teyit incelemesi yapılmış, bunun için iki farklı program geliştirme uzmanından görüş alınmıştır. Ayrıca bulgular, kodlar ve alt kodların yer aldığı tablolar halinde sunulmuş ve süreçler için ise işleyiş şemaları üzerinden verilerin tutarlığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Teyit edilebilirliğin sağlanması amacıyla araştırmada elde edilen dokümanlar ve veriler gerektiğinde incelenmesi için saklanmaktadır.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde bulgular, araştırmanın alt problemlerine uygun olarak program değerlendirme aşamalarının özellikleri ve program değerlendirme süreçlerinin işleyiş başlıkları altında sunulmuştur.

3.1. Program değerlendirme aşamalarının özelliklerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması

Program değerlendirme süreçleri, ön hazırlık, planlama, uygulama ve sonuçlandırma aşamaları olmak üzere dört başlık altında incelenmiştir.

3.1.1. Ön Hazırlık Aşaması

Araştırmada incelenen üniversitelerin program değerlendirme süreçlerinin ön hazırlık aşamasına ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Ön hazırlık aşamasına ilişkin olarak 'program değerlendirmenin amacı, değerlendirmenin kapsamı, program değerlendirmenin sıklığı ve program değerlendirmeden sorumlu birim' alt kodlarına ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamındaki her dört üniversitenin program değerlendirmeyi mevcut programların başarısını değer-

lendirerek ihtiyaç duyulan değişiklikleri yapmak, yeni program geliştirme süreçlerine veri sağlamak ve kalite değerlendirmesi amacıyla uyguladığı görülmüştür.

Oregon Üniversitesi, program değerlendirmenin amacını "üniversitenin misyonu bağlamında her lisans ve lisansüstü program için öğrenme çıktıları ve ölçme sonuçlarını takip ederek programda gerekli değişiklikleri yapmak, yeni programlar geliştirmek ve değerlendirme sonuçlarını bölgesel akreditasyon kuruluşu olan Kuzeybatı Yükseköğretim Kurumu ve Üniversiteler Komisyonuna rapor etmek" olarak belirlemiştir (University of Oregon, n.d.a). James Cook Üniversitesine göre program değerlendirmenin amacı "öğrencinin merkezde olduğu bir yaklaşımla, öğrenme ve öğretimdeki kaliteyi arttırmak ve terfi süreçlerine veri sağlamaya odaklanan, öğrenci deneyimleri, öğrenme ve öğretim performanslarını ortaya koymaya çalışan, döngüsel bir inceleme, yansıtma, düzeltme ve geliştirme süreci" yürütmektir (James Cook University, 2021h). Londra Şehir Üniversitesi Yıllık Program Değerlendirme politikasında program değerlendirmenin amacı;

"Her akademik yılın sonunda programların başarısını değerlendirmek için:

- Programın güçlü yönleri ve iyi uygulamalarını derinlemesine incelemek,
- Öğrenciler tarafından bildirilen sorunların cevap bulduğunu, bunlara karşı önlemler alındığını veya plan yapıldığını teyit etmek,
- Programa ilişkin yönetsel verileri ve dış değerlendirici raporlarını analiz etmek,
- Program tasarımı ve değerlendirmesine

Tablo 4. Ön Hazırlık Aşamasına İlişkin Bulgular

Alt Kod	ÜNİVERSİTELER			
	Oregon (ABD, 1876)	James Cook (Avustralya, 1961)	Londra Şehir (İngiltere, 1894)	Toronto (Kanada, 1827)
Prog. Değ. Amacı	Mevcut program başarısını değerlendirmek	Mevcut program başarısını değerlendirmek	Mevcut program başarısını değerlendirmek	Mevcut program başarısını değerlendirmek
	Mevcut programda değişiklik yapmak	Mevcut programda değişiklik yapmak	Mevcut programda değişiklik yapmak	Mevcut programda değişiklik yapmak
	Yeni program geliştirmek	Yeni program geliştirmek	Yeni program geliştirmek	Yeni program geliştirmek
	Kalite değerlendirmesi yapmak	Kalite değerlendirmesi yapmak	Kalite değerlendirmesi yapmak	Kalite değerlendirmesi yapmak
Prog. Değ. Kapsamı	Lisans programları	Lisans programları	Lisans programları	Lisans programları
	Lisansüstü programları	Lisansüstü programları	Lisansüstü programları	Lisansüstü programları
Prog. Değ. Sıklığı	Yıllık	Yıllık	Yıllık	Yıllık
	Eğitimle ilgili Rektör Yardımcısı Ofisi	Eğitimle ilgili Rektör Yardımcısı Ofisi	Senato adına Akademik Kurul	Eğitimle ilgili Rektör Yardımcısı Ofisi

katkı sağlayan eylemleri ortaya koymak,

- *Program geliştirmedeki sorumlulukları açıkça tanımlamak ve uygulamada ihtiyaç duyulan yönetsel ve/ya profesyonel desteği sunmak” olarak ifade edilmiştir (City University of London, 2021, s.2).*

Toronto Üniversitesi Program Yenileme Kılavuzunda program değerlendirme, “mevcut programların bir veya daha fazla ögesinin değerlendirilmesi, analizi, iyileştirilmesi ve ihtiyaç duyulması halinde yeni bir program geliştirilmesini amaçlayan esnek ancak sistematik bir girişim” olarak tanımlanmaktadır (University of Toronto, 2021, s.4). Ayrıca, üniversitede yürütülen program değerlendirme süreçlerinin kalite değerlendirmenin yanı sıra terfi ve istihdam süreçlerine veri sağladığı da belirtilmiştir (University of Toronto, 2020a).

Program değerlendirme süreçleri her dört üniversitede de yıllık olarak yürütülmekte ve tüm lisans ve lisansüstü programları kapsamaktadır. Londra Şehir Üniversitesindeki araştırma programları ve enstitülerdeki diğer programlar (City University of London, 2021) ile Toronto Üniversitesindeki birleşik programlar ve diğer kurumlarla ortak yürütülen programlar (University of Toronto, 2021) da değerlendirme süreçlerine dahil edilmektedir.

Oregon, James Cook ve Toronto Üniversitelerinde, üniversite çapındaki program değerlendirme uygulamaları ve süreçlerinden sorumlu birim akademik işlerden sorumlu olan Eğitimle ilgili Rektör Yardımcısı Ofisi (Office of the Provost) iken, Londra Şehir Üniversitesinde Senato adına program değerlendirmeden sorumlu birim Akademik Kuruldur (Boards of Studies).

3.1.2. Planlama Aşaması

Araştırmada incelenen üniversitelerin program değerlendirme süreçlerinin planlama aşamasına ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Planlama aşamasına ilişkin olarak ‘program değerlendirme süreçlerinde yer alan birimler, kişi ve paydaşlar ile program değerlendirmede benimsenen model’ alt kodlarına ulaşılmıştır.

Öğrenciler, mezunlar, öğretim elemanları, bölüm başkanları ile program değerlendirmeden sorumlu kişi ve komiteler her dört üniversitenin program değerlendirme süreçlerinde yer almaktadır. Avustralya’daki tüm yükseköğretim öğrencilerine uygulanan Öğrenci Deneyimi Anketi (Student Experience Survey), Mezuniyet Çıktıları Anketi ve Mezuniyet Çıktıları Boylamsal Anketinin yürütücüsü olan Avustralya Sosyal Araştırma Merkezi (Social Research Centre) James Cook Üniversitesinde program değerlendirmede yer almaktadır. Londra Şehir Üniversitesinde ise öğrenci anketlerinin yürütücüsü olarak İngiltere Eğitim Bakanlığı’na bağlı Öğrenci Ofisi (Office for Students) ve Yükseköğretimin Geliştirilmesi Derneği (Advance HE) gibi ulusal araştırma kuruluşları üniversitenin program değerlendirme süreçlerinde yer almaktadır. Bunlara ek olarak Londra Şehir ve Toronto Üniversitelerinde sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri değerlendirme sürecinin birer üyesidir. Diğerlerinden farklı olarak Toronto Üniversitesinde idari personel, aynı disiplindeki benzer programların öğretim elemanları ve değerlendirilen programın devamı niteliğindeki lisansüstü programların koordinatörleri de program değerlendirme süreçlerinde yer almaktadır (University of Toronto, 2021, s.9).

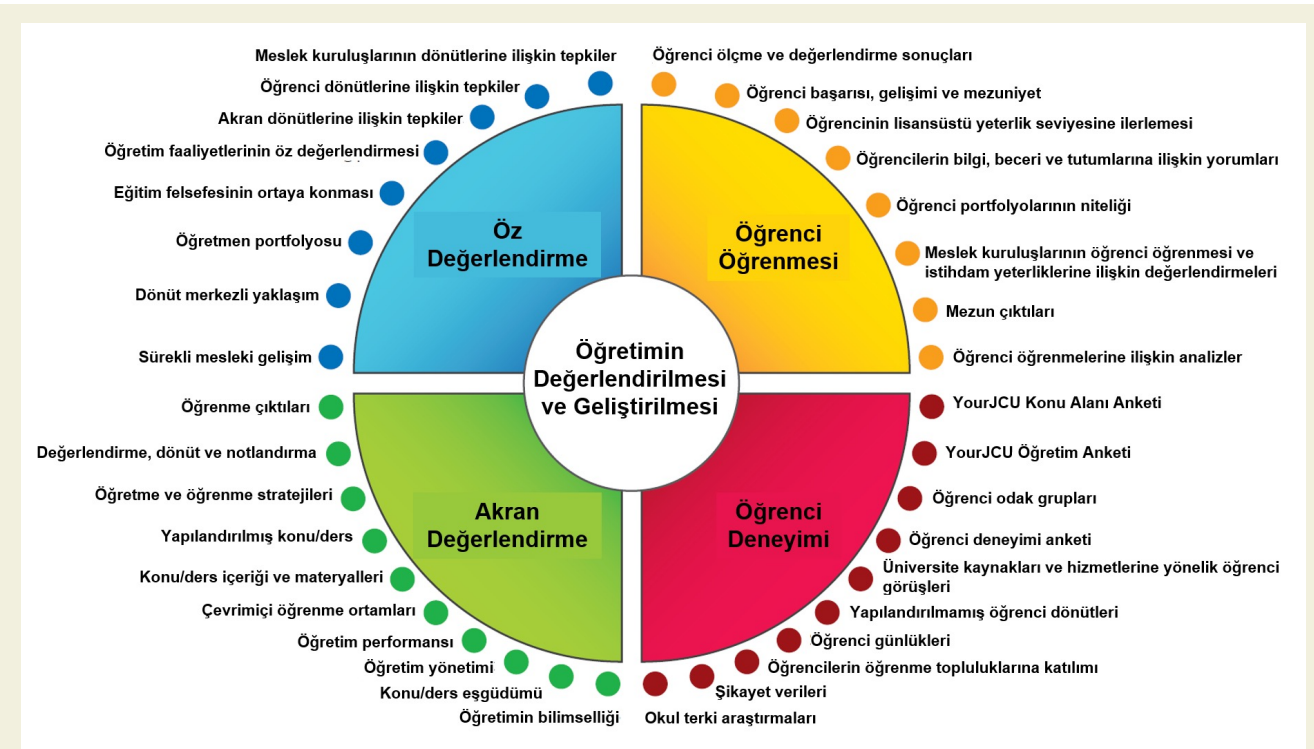
Araştırma kapsamındaki üniversitelerin program değerlendirme için özgün program değerlendirme modelleri

Tablo 5. Planlama Aşamasına İlişkin Bulgular

Alt Kod	ÜNİVERSİTELER			
	Oregon (ABD)	James Cook (Avustralya)	Londra Şehir (İngiltere)	Toronto (Kanada)
Prog. Değ. Süreçlerinde Yer Alan Birimler, Kişi ve Paydaşlar	Öğrenciler	Öğrenciler	Öğrenciler	Öğrenciler
	Mezunlar	Mezunlar	Mezunlar	Mezunlar
	Öğretim elemanları	Öğretim elemanları	Öğretim elemanları	Öğretim elemanları
	Bölüm Başkanları	Bölüm başkanları	Bölüm başkanları	Bölüm başkanları
	Fakülte Program Değerlendirme Koordinatörleri	Bölüm Akademik Kurulu	Bölüm Program Değerlendirme Komitesi	Bölüm Program Değerlendirme Komitesi
	Kuzeybatı Yükseköğretim Komisyonu	Fakülte Program Yönetim Komitesi	Üniversite Akademik Kurulu	İdari personel
Prog.Değ. Benimsenen Model	UO Program Değerlendirme Döngüsü	Avustralya Sosyal Araştırmalar Merkezi	Eğitimde Kalite Komitesi	Aynı disiplindeki benzer programların öğretim elemanları
			İngiltere Öğrenci Ofisi	Programın devamı olan lisansüstü programların koordinatörleri
			Meslek örgütleri Yükseköğretimin Geliştirilmesi Derneği	Meslek örgütleri Sivil toplum kuruluşları
		JCU 4Q Program Değerlendirme Modeli	Yıllık ve Periyodik Program Değerlendirme Modeli	Geriyeye Doğru Tasarım (Backwards Design)
		JCU Program Çerçevesi		

Şekil 3. James Cook Üniversitesi 4Q Program Değerlendirme Modeli (James Cook University, 2021k)

Tablo 6. Uygulama Aşamasına İlişkin Bulgular

Alt Kod	ÜNİVERSİTELER			
	Oregon (ABD)	James Cook (Avustralya)	Londra Şehir (İngiltere)	Toronto (Kanada)
Prog.Değ. Yararlanılan Veri Kaynakları	Eğitim hedefleri	Eğitim hedefleri	Eğitim hedefleri	Eğitim hedefleri
	Öğrenme çıktıları	Öğrenme çıktıları	Öğrenme çıktıları	Öğrenme çıktıları
	Öğrenci deneyimi ve dönütleri	Öğrenci deneyimi ve dönütleri	Öğrenci deneyimi ve dönütleri	Öğrenci deneyimi ve dönütleri
	Program kayıt bilgileri	Program kayıt bilgileri	Program kayıt bilgileri	Program kayıt bilgileri
	Program ve derslere devam ve tamamlama oranları	Program ve derslere devam ve tamamlama oranları	Program ve derslere devam ve tamamlama oranları	Program ve derslere devam ve tamamlama oranları
	Akademik başarı	Akademik başarı	Akademik başarı	Akademik başarı
	Öğrencilerin ders/modül değerlendirme raporları	Öğrencilerin ders/modül değerlendirme raporları	Öğrencilerin ders/modül değerlendirme raporları	Öğrencilerin ders/modül değerlendirme raporları
	Mezun takip verileri	Mezun takip verileri	Mezun takip verileri	Mezun takip verileri
	Öğretim elemanı görüşleri	Öğretim elemanı görüşleri	Öğretim elemanı görüşleri	Öğretim elemanı görüşleri
		Öğretim elemanlarının akran değerlendirme raporları	Periyodik Değerlendirme Raporları	İdari personelin görüşleri
Prog.Değ. Kullanılan Veri Toplama Araçları	Öğrenci anketleri	Öğrenci anketleri	Öğrenci anketleri	Öğrenci anketleri
	Süreçte belirlenen çeşitli ölçme araçları	Süreçte belirlenen çeşitli ölçme araçları	Süreçte belirlenen çeşitli ölçme araçları	Süreçte belirlenen çeşitli ölçme araçları
	Program Değerlendirme Yönetim Sistemi	Öğretim elemanlarının akran destekli değerlendirme süreçleri	Dış değerlendirme raporları	Üniversitenin Standart Veri Seti
			Meslek örgütlerinin değerlendirme raporları	Meslek örgütlerinin değerlendirme raporları

gular Tablo 6'da sunulmuştur.

Uygulama aşamasına ilişkin olarak 'program değerlendirilmede yararlanılan veri kaynakları ve program değerlendirme kullanılan veri toplama araçları' alt kodlarına ulaşılmıştır.

Araştırmada incelenen her dört üniversitenin de program değerlendirme süreçlerinde veri kaynağı olarak eğitim hedefleri, mezuniyetteki öğrenme çıktıları, öğrencilerin deneyimleri ve dönütleri, program kayıt bilgileri, program ve derslere devam ve tamamlanma oranları, akademik başarı istatistikleri, öğrencilerin ders ve/ya modül değerlendirmeleri, mezun takip verileri ve öğretim elemanı görüşlerinden faydalandıkları görülmüştür. Londra Şehir ve Toronto Üniversiteleri meslek örgütlerinin değerlendirme raporlarından da faydalanmaktadır. Diğerlerinden farklı olarak James Cook Üniversitesinde öğretim elemanlarının akran değerlendirme raporları; Londra Şehir Üniversitesinde Periyodik Değerlendirme Raporları, öğrenci komitelerinin toplantı konu başlıkları ve dış değerlendirme raporları; Toronto Üniversitesinde ise idari personelin görüşleri, ulusal ve uluslararası kurumlardaki benzer eğitim programları, sivil toplum kuruluşları ve diğer kuruluşların raporları, disiplinlerdeki yeni araştırmalar ve eğitim bilimlerindeki güncel yönelimler program değerlendirilmede yararlanılan veri kaynakları arasındadır.

Program değerlendirme sürecinde kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde, öğrenci anketleri ve süreçte değerlendiriciler tarafından ihtiyacı tespit edilen, nitel ve nicel verilere ulaşmak için geliştirilen çeşitli doğrudan ve dolaylı veri toplama araçlarının (örn. öğrenci ödevleri, genel not eğilimleri, öğrenci değerlendirme anketleri, öğretim elemanlarının gözlemleri ve öğrenci girdileri) her üniversitede kullanıldığı görülmüştür. Öğrenci anketleri Oregon Üniversitesinde Amerikan Yüksekokulları ve Üniversiteleri Birliği (Association of American Colleges and Universities) tarafından geliştirilen ve öğrencilerin her program sonunda sahip olmaları gereken 15 ulusal yeterliği (sivil katılım, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, etik muhakeme, yaşam boyu öğrenme becerileri, bilgi okuryazarlığı, araştırma ve analiz, kültürlerarası bilgi ve yeterlik, sözlü iletişim becerisi, problem çözme, nicel okuryazarlık, okuma ve yazılı iletişim becerisi) ölçen VALUE Rübrikleri (University of Oregon, n.d.-a); James Cook Üniversitesinde YourJCU Konu Alanı ve Öğretim Anketi, Öğrenci Deneyimi Anketi, Mezuniyet Çıktıları Anketi ve Mezuniyet Çıktıları Boylamsal Anketi (James Cook University, 2020; 2020a); Londra Şehir Üniversitesinde Ulusal Öğrenci Anketi (National Student Survey-NSS), Ulusal Lisansüstü Eğitim Öğrenme Deneyimi Anketi (Postgraduate Taught Experience Survey – PTES), Ulusal Lisansüstü Araştırma Deneyimi Anketi (Postgraduate Research Experience Survey – PRES) ve

Tablo 7. Sonuçlandırma Aşamasına İlişkin Bulgular

Alt Kod	ÜNİVERSİTELER			
	Oregon (ABD)	James Cook (Avustralya)	Londra Şehir (İngiltere)	Toronto (Kanada)
Ön Rapor	✓	✓	✓	✓
Değerlendirme Raporu	✓	✓	✓	✓

Üniversitenin Sizin Sesiniz (Your Voice) anketleri (City University of London, 2021a); Toronto Üniversitesinde ise Standart Veri Seti içerisinde bulunan öğrenci memnuniyeti ve öğrenci ders değerlendirmesi anketlerinden oluşmaktadır (University of Toronto, 2020).

Toronto Üniversitesi, program değerlendirmede verilerin sistematik ve standart bir şekilde elde edilebilmesi amacıyla *Standart Veri Seti* geliştirmiştir. Bu veri setinde programlarda görev yapan öğretim elemanlarının aldıkları fonlar, araştırma ve onur ödülleri, buluşlar, lisanslar, patent sayıları, alandaki yayın ve atıf sıralamaları ile bölüme olan ilgi, kayıt istatistikleri, kabul oranları, kayıtlı öğrenci sayısı, kayıtlı öğrencilerin akademik geçmişi, mezuniyetteki akademik başarı, öğrenci memnuniyeti, öğrenci ders değerlendirmesi, mezuniyet oranları, mezun istihdamı, üniversite dışından burs alan öğrencilerin oranı ve ortalama mezuniyet süresi gibi veriler yer almaktadır (University of Toronto, 2020). Oregon Üniversitesi ise program değerlendirme süreçlerinde veri toplama araçlarını, üniversite tarafından geliştirilen *Courseleaf* Program Değerlendirme Yönetim Sistemini üzerinden uygulamaktadır (University of Oregon, 2021a).

Londra Şehir ile Toronto Üniversitelerinde meslek örgütlerinin değerlendirme raporları ile Londra Şehir Üniversitesinde dış değerlendirme raporlarının da veri toplama aracı olarak kullanıldıkları görülmüştür. James Cook Üniversitesinde ise akran destekli değerlendirme sürecinin bir parçası olarak Öğretmenlik Uygulamasının Akran Değerlendirmesi ve Akran Yardımıyla Öğretim Tasarımı veri toplama araçları olarak kullanılmaktadır.

3.1.4. Sonuçlandırma Aşaması

Araştırmada incelenen üniversitelerin program değerlendirme süreçlerinin sonuçlandırma aşamasına ilişkin bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Sonuçlandırma aşamasına ilişkin olarak 'ön rapor ve değerlendirme raporu' alt kodlarına ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen tüm üniversitelerde program değerlendirme süreçleri yürütülürken öncelikle ön raporlar düzenlendiği, değerlendirmenin sonlandırılması ile sürecin tamamını kapsayan yıllık değerlendirme raporları yayımlandığı görülmüştür.

Oregon Üniversitesinde program değerlendirme sürecinde bölümler tarafından değerlendirme planı ve öğrenme

çıktıları raporlaştırılmakta (Örn. *Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitimin Temelleri Programı Değerlendirme Planı*, University of Oregon, 2017), sürecin sonunda ise her bölüm tarafından *Bölüm Yıllık Program Değerlendirme Raporu* hazırlanmaktadır (Örn. *Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitimin Temelleri Programı Yıllık Program Değerlendirme Raporu*, University of Oregon, 2018). Yıllık program değerlendirme raporları, bölgesel akreditasyon kurumu olan Kuzeybatı Yükseköğretim ve Üniversiteler Komisyonu (Northwest Commission on Colleges and Universities) ile paylaşılmaktadır. James Cook Üniversitesinde program değerlendirmede öğrencilere yönelik süreçler ve öğretim elemanlarının akran değerlendirme süreçleri ayrı ayrı ön raporlar haline getirilmektedir. Program değerlendirme süreçlerinin sonucunda bölümler tarafından yıllık olarak *Bölüm Akademik Program Değerlendirme Raporu* yayınlanmaktadır. Londra Şehir Üniversitesi program değerlendirmede elde edilen verileri öğretimin kalitesi (teaching quality), öğrenme çıktıları (learning outcomes) ve öğrenci dönütleri (student outcomes) başlıkları altında toplayarak analiz etmekte ve her program için *Yıllık Program Değerlendirme Raporu* hazırlanmaktadır. Bu raporlar, üniversitenin kalite süreçlerinden sorumlu Akademik Kurul (Boards of Studies) ve Eğitimde Kalite Komitesi (Educational Quality Committee) ile paylaşılmaktadır. Toronto Üniversitesinde ise *Bölüm Yıllık Değerlendirme Raporu* düzenlenmektedir.

3.2. Üniversitelerde Program Değerlendirme Süreçlerinin İşleyişi

Araştırmada incelenen Oregon, James Cook, Londra Şehir ve Toronto Üniversitelerinde program değerlendirme süreçlerinin işleyişine ilişkin bulgular, her üniversite için ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

3.2.1. Oregon Üniversitesi program değerlendirme sürecinin işleyişi

Oregon Üniversitesine ait program değerlendirme sürecinin işleyişine ilişkin bulgular akış şeması haline getirilerek Şekil 5'te gösterilmiştir.

Oregon Üniversitesinde program değerlendirme süreci sistematik ve döngüsel bir biçimde tasarlanmıştır. Program değerlendirme süreci her yıl Eğitimden Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi tarafından yayınlanan tarihlerde başlamakta ve sonuçlandırılmaktadır. Süreç, bölümler ve anabilim dalları tarafından yürütülmektedir (University of Oregon, 2021b).

Program değerlendirmenin ön hazırlık aşamasında programdan mezun olan öğrencilerin sahip olması beklenen bilgi, beceri ve yetkinlikler yani öğrenme hedefleri belirlenmektedir. İkinci aşama olarak program değerlendirme planı hazırlanmaktadır. Bu plan hazırlanırken, program değerlendirme yöntemi ve veri toplama araçla-

rı belirlenmekte, değerlendirme süreci zamansal olarak planlanmakta, katılımcılar belirlenmekte, veri analiz süreci planlanmakta, bulguların nasıl yorumlanacağı ve ne amaçla kullanılacağı belirlenmektedir.

Üniversitenin program değerlendirme prensipleri arasında değerlendirmenin anlamlı hale getirilmesi bulunmaktadır. Buna göre değerlendirme öğretim elemanları için ne kadar değerliyse, yani öğretim elemanları program değerlendirmeye ne kadar dahil edilir ve görüşleri dikkate alınır, program değerlendirme amacına o kadar ulaşmaktadır (University of Oregon, 2021c). Bu nedenle üniversitede programın değerlendirildiği uygulama aşaması öğretim elemanlarının görüşleri alınarak programın güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesiyle başlamaktadır. Sonrasında ise öğrencilerin görüşleri alınmaktadır (University of Oregon, 2021b, 2021c). Ayrıca, programın öğeleri arasındaki ve öğelerle öğrenme çıktıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla bölüm düzeyinde bir komite oluşturularak program haritalaması (*curriculum mapping*) yapılmakta, elde edilen veriler analiz edilmekte ve bulgulara ulaşılmaktadır.

Program haritalama, programın öğeleri arasındaki ve öğelerle öğrenme çıktıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, yazılı program, gerçekleşen program ve öğrencilerin deneyimlediği programın uyumunu incelemek, akreditasyon çalışmalarını desteklemek, paydaşlara öğretim faaliyetleri hakkında şeffaf bilgi akışı sağlamak ve programdaki ihtiyaçları tespit etmek amacıyla uygulanmaktadır (Harden, 2001; Lam ve Tsui, 2013; Plaza, Draugalis, Slack, Skrepnek ve Sauer, 2007; Rawle, Bowen, Murck ve Hong, 2017). Haritalama sürecinde, içerik, öğrenme çıktıları, zaman çizelgesi, öğretimin düzenlenmesi, öğretime ayrılan zamanı, ölçme araçları, öğretim yöntem ve teknikleri, öğrencilerin ön ve son test sonuçları (Rawle vd., 2017; Wang, 2015) gibi verilerin yer aldığı ve program haritası olarak adlandırılan çizelgeler kullanılmaktadır.

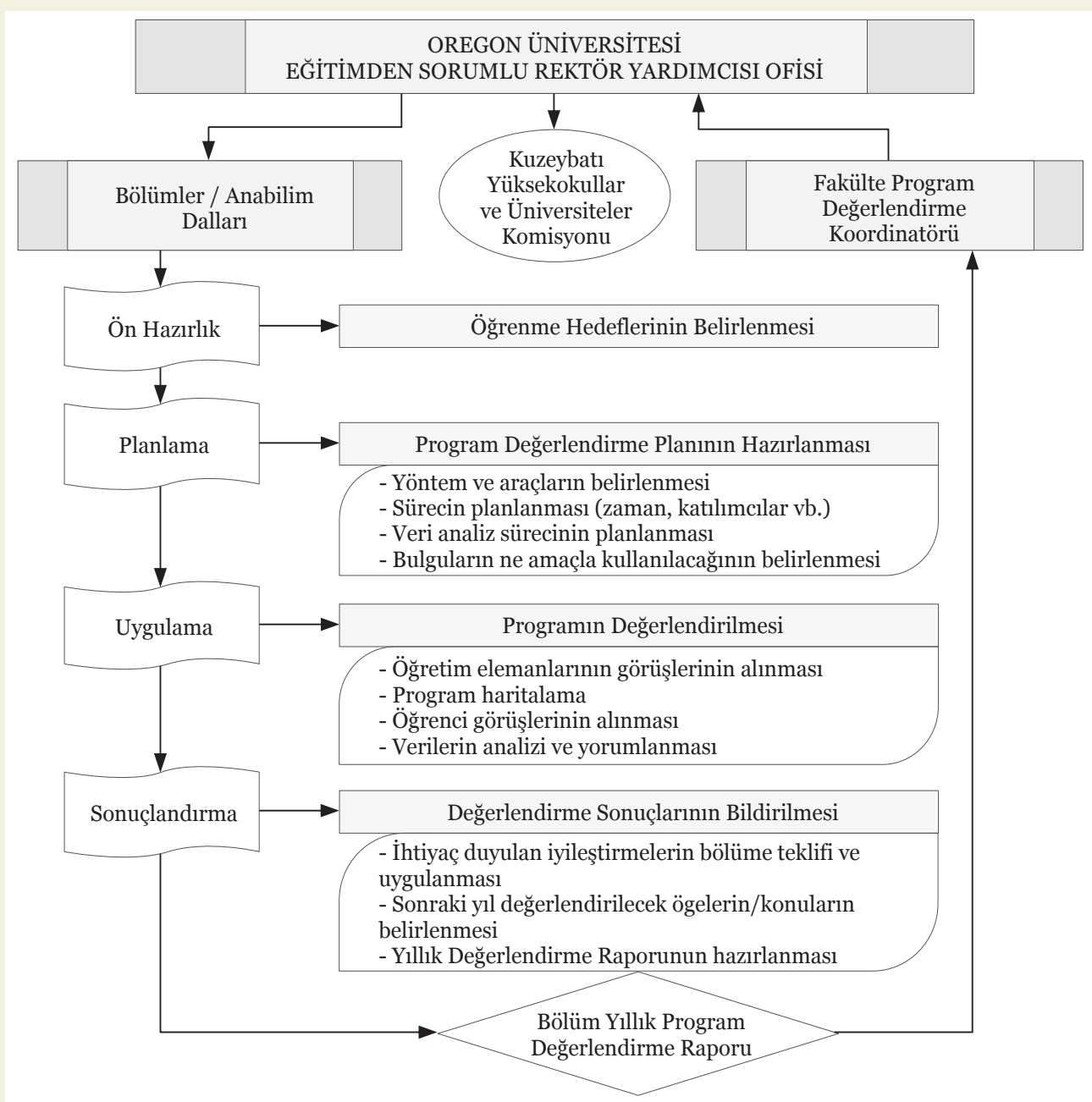
Sürecin son aşaması olan sonuçlandırmada programda ihtiyaç duyulan iyileştirmeler bölüme sunulmakta ve uygulamaya geçilmektedir. Bir sonraki yıl değerlendirmede ele alınacak konular belirlenerek sürecin ve sonuçların tamamını kapsayan *Bölüm Yıllık Program Değerlendirme Raporu* hazırlanmaktadır. Her bölüm tarafından hazırlanan raporlar, Fakülte Program Değerlendirme Koordinatörü tarafından Eğitimden Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisine iletilmektedir. Eğitimden Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi kendisine ulaşan tüm raporların sonuçlarını Kuzeybatı Yükseköğretim ve Üniversiteler Komisyonuna bildirmektedir (University of Oregon, 2021c). Program geliştirme gibi değerlendirme de döngüsel bir süreçtir ve program değerlendirmede bu döngüyü gerçekleştirilmesi Oregon Üniversitesini önemli kılmaktadır.

3.2.2. James Cook Üniversitesi program değerlendirme sürecinin işleyişi

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen doküman analizi sonucunda James Cook Üniversitesine ait program değerlendirme sürecinin işleyişine ilişkin bulgular akış şeması haline getirilerek Şekil 6'da gösterilmiştir.

James Cook Üniversitesinde program değerlendirme süreci yapılandırılmış, sistematik ve döngüsel bir biçimde tasarlanmıştır. Program değerlendirme süreci her yıl Eğitimden Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi tarafından yayınlanan tarihlerde Fakülte Program Yönetim Komiteleri koordinatörlüklerinde gerçekleştirilmektedir. Bölümler bazında program değerlendirme süreçlerinin sorumlusu ise Bölüm Akademik Kuruludur (James Cook University, 2021; 2021e).

Üniversitede her yıl bölümler tarafından *İlk Aşama (First Pass)* olarak adlandırılan ön değerlendirme yapılmaktadır (James Cook University, 2021). Program değerlendirmenin ön hazırlık ve planlama basamaklarını oluşturan bu ön değerlendirmede akreditasyon, öğrenci dönütleri, mezun istihdamı ve öğrenci başarı durumları gibi 7 maddeden oluşan *Kapsamlı Ders Değerlendirme Kalite Göstergeleri (Comprehensive Course Review Quality Indicators)* kullanılmakta ve programların ne tür bir değerlendirmeye tabi tutulacağı değerlendirilmektedir (James Cook University, 2021). Programın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu ön değerlendirme, mevcut durumun ortaya konduğu bir ihtiyaç analizi niteliğindedir. Ön değerlendirme sonucunda düşük riskli olarak değerlendirilen programlar *Masa*

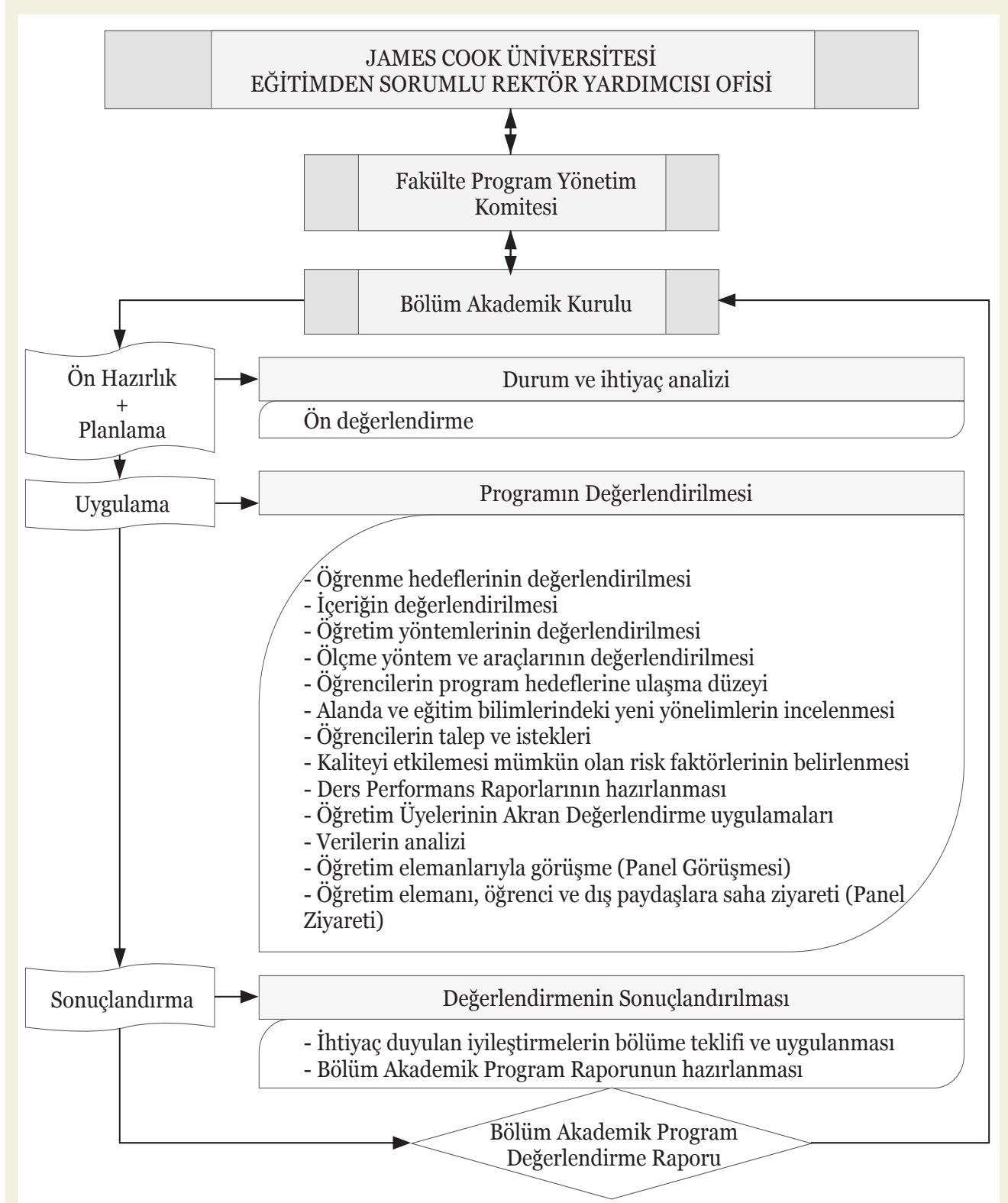

Şekil 5. Oregon Üniversitesi Program Değerlendirme Süreci (araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur)

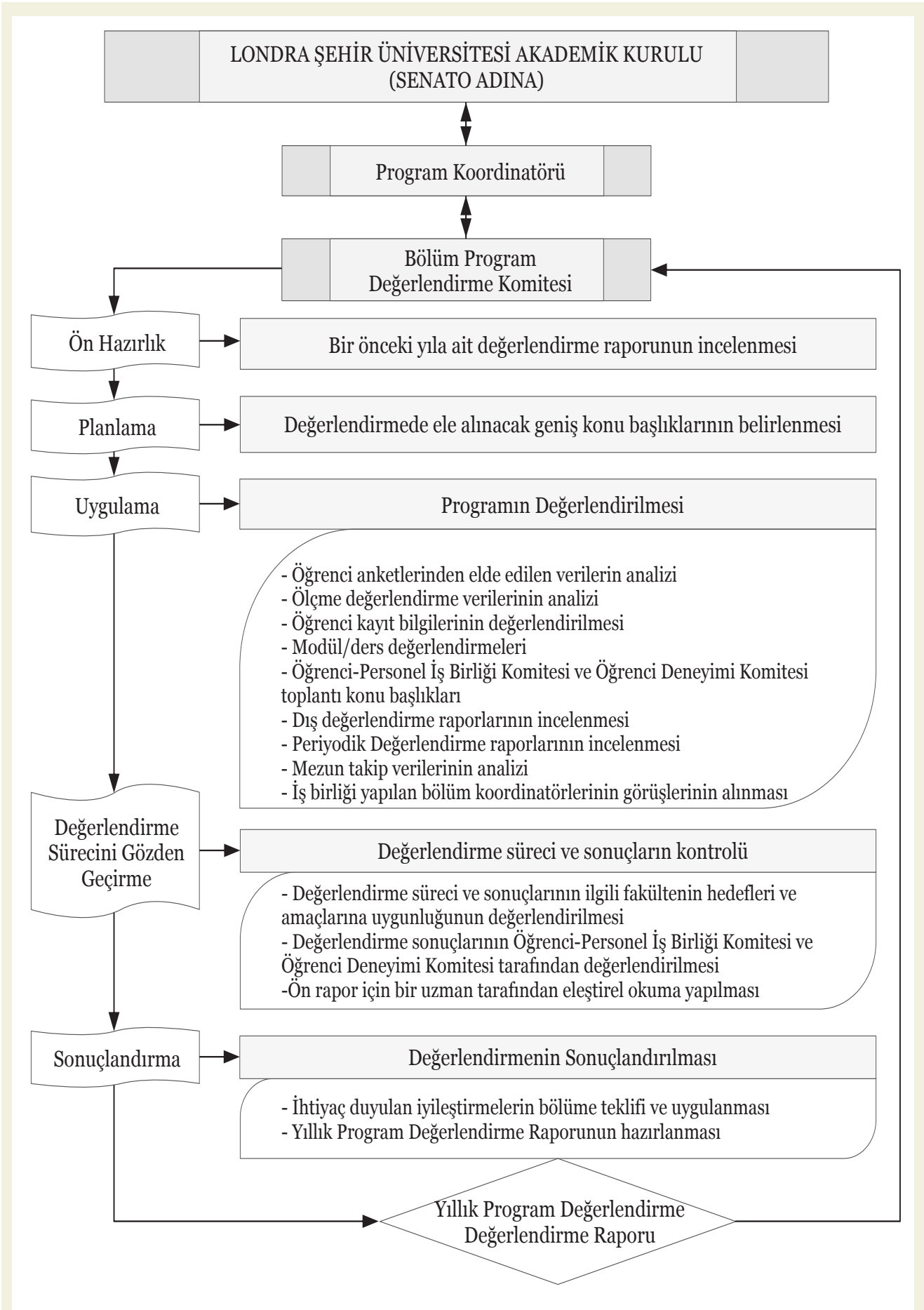
Değerlendirmesi (Desktop Review), orta riskli olarak değerlendirilen programlar *Panel Görüşmesi (Panel Interview)*, yüksek riskli olarak değerlendirilen programlar ise *Panel Ziyareti (Panel Visit)* olarak adlandırılan program değerlendirme süreçlerine yönlendirilmektedir (James Cook University, 2021a).

Programın değerlendirildiği uygulama aşamasında *Masa Değerlendirmesi (Desktop Review)* için Bölüm

Akademik Kurulu tarafından programın hedefleri, tasarımı ve içeriği incelenmekte, öğretim yöntem ve teknikleri değerlendirilmekte, ölçme yöntem ve araçları ile öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşma düzeyleri ölçülmekte, alandaki yeni araştırmalar ve eğitim bilimlerindeki yeni yönelimler incelenmekte, öğrencilerin talep ve istekleri analiz edilmekte, programın niteliğini etkilemesi mümkün olan risk faktörleri belirlenmekte,

Şekil 6. James Cook Üniversitesi Program Değerlendirme Süreci (araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur)

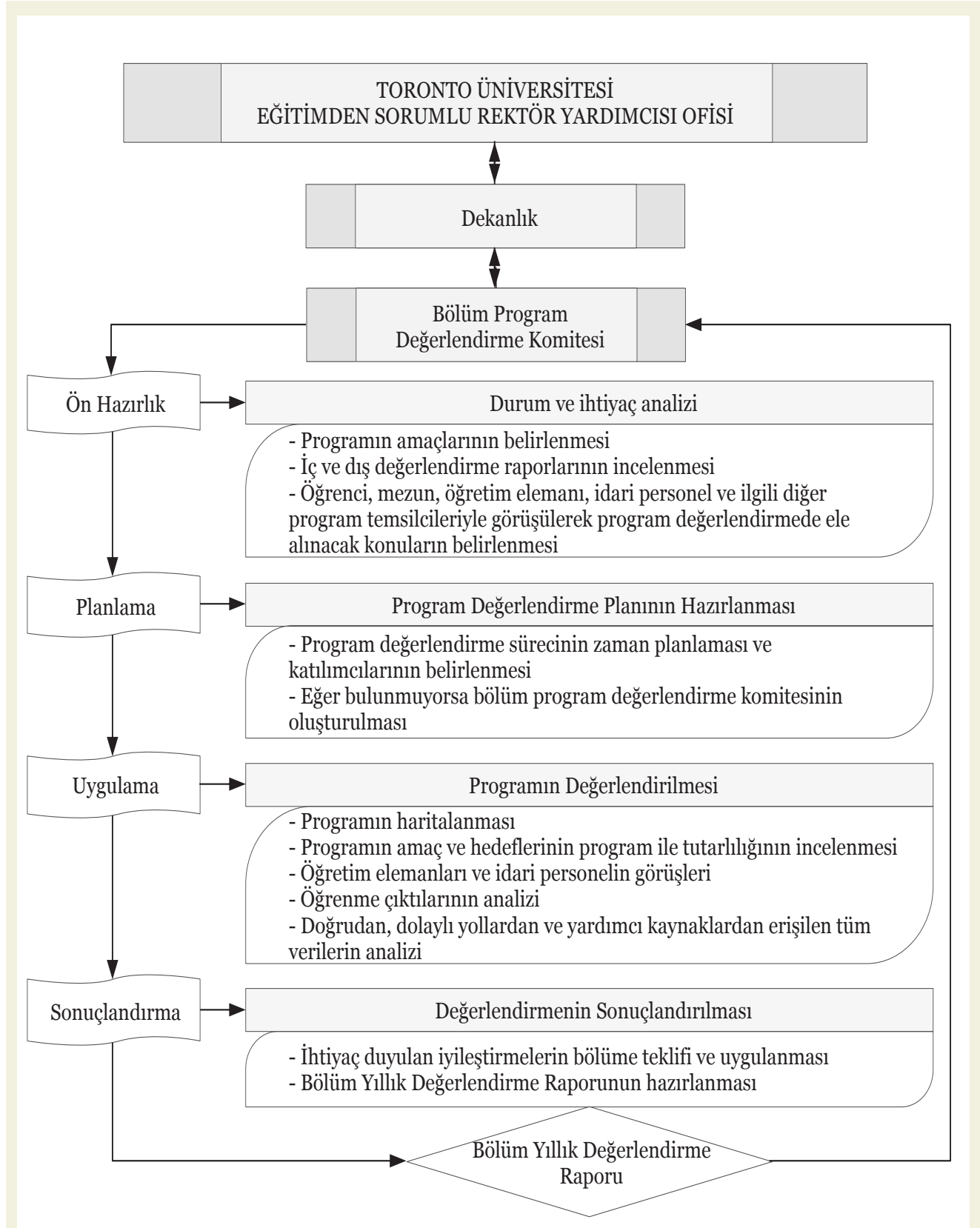

Şekil 7. Londen Şehir Üniversitesi Program Değerlendirme Süreci (araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur)

öğretim elemanları akran değerlendirme uygulamaları gerçekleştirilerek sonuçlar incelenmekte, her ders için *Ders Performans Raporları (Course Performance Reports)* hazırlanmaktadır (James Cook University, 2021b). Bu raporlarda her yıl bölümler tarafından belirlenen çeşitli verilerin (örn. derse olan talep, öğrenme çıktıları,

devamsızlık durumları, öğrenci ve dış paydaş dönütleri) varsa geriye dönük 5 yıllık analizine ilişkin bulgular yer almaktadır (James Cook University, 2021c).

Panel Görüşmesi olarak adlandırılan değerlendirmede ise *Masa Değerlendirmesine* ek olarak dersi vermiş olan 1

Şekil 8. Toronto Üniversitesi Program Değerlendirme Süreci (araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur)

veya 2 öğretim elemanı ile *Kapsamlı Ders Değerlendirme Kalite Göstergelerine* istinaden görüşmeler yapılmakta ve bu görüşmeler raporlandırılmaktadır. *Panel Ziyaretinde* ise *Masa Değerlendirmesine* ek olarak öğrenciler, akademisyenler ve çeşitli dış paydaşlardan bilgi almak üzere yüz yüze veya çevrimiçi düzenlenen saha ziyaretleri düzenlenmekte ve raporlanmaktadır (James Cook University, 2021).

Sonuçlandırma aşamasında ihtiyaç duyulan program iyileştirmeleri bölüme sunulmakta *Bölüm Akademik Program Değerlendirme Raporu* hazırlanmaktadır. Her bölümün akademik kurulu tarafından hazırlanan bu raporlar, Fakülte Program Yönetim Komitesi tarafından Eğitimden Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisine iletilmektedir.

3.2.3. Londra Şehir Üniversitesi program değerlendirme sürecinin işleyişi

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen doküman analizi sonucunda ulaşılan Londra Şehir Üniversitesine ait program değerlendirme süreci Şekil 7’de gösterilmiştir.

Londra Şehir Üniversitesinde program değerlendirme süreci sistematik ve döngüsel bir biçimde tasarlanmıştır. Program değerlendirme süreci her yıl Senato adına Akademik Kurul tarafından yayınlanan tarihlerde başlamakta ve sonuçlandırılmaktadır (City University of London, 2021). Program değerlendirme süreci, program koordinatörlerinin başkanlığında bölümlerde oluşturulan program değerlendirme komitesi tarafından yürütülmektedir (City University of London, 2021a).

Program değerlendirmenin ön hazırlık aşamasında bir önceki yıla ait değerlendirme raporu incelenmekte ve ikinci aşama olan planlama sürecinde ise değerlendirmede ele alınacak geniş konu başlıkları belirlenerek değerlendirme süreci planlanmaktadır (City University of London, 2021a, s.5).

Programın değerlendirildiği uygulama aşamasında öğrenci anketleri, ölçme değerlendirme sonuçları, öğrenci kayıt bilgileri, modül/ders değerlendirmeleri, Öğrenci-Personel İş Birliği Komitesi ve Öğrenci Deneyimi Komitesi tarafından gerçekleştirilen toplantılarda ele alınan konu başlıkları, dış değerlendirme raporları, periyodik değerlendirme raporları, mezun takip verileri ve iş birliği yapılan bölüm koordinatörlerinin görüşleri incelenmekte ve elde edilen tüm verilerle birlikte analiz edilmektedir (City University of London, 2021a).

Üniversitenin program değerlendirme sürecinde diğer tüm üniversitelerden farklı olarak sonuçlandırma aşamasına geçmeden önce değerlendirme sürecinin değerlendirildiği farklı bir aşama bulunmaktadır. Değerlendirme sürecinin gözden geçirildiği bu aşamada, değerlendirme süreci ve sonuçlarının yer aldığı ön rapor bir uzman (*Critical Reader*) tarafından eleştirel biçimde

okunmaktadır. Sonrasında Öğrenci-Personel İş Birliği Komitesi ve Öğrenci Deneyimi Komitesi tarafından program değerlendirme sonuçları değerlendirilmektedir (City University of London, 2021a, s.6).

Sürecin son aşaması olan sonuçlandırmada ise ihtiyaç duyulan iyileştirmeler bölüme sunulmakta ve sürecin ve sonuçların tamamını kapsayan *Yıllık Program Değerlendirme Raporu* hazırlanmaktadır. Her bölümün program ekibi tarafından hazırlanan raporlar, Program Koordinatörü tarafından Akademik Kurula iletilmektedir.

3.2.4. Toronto Üniversitesi program değerlendirme sürecinin işleyişi

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen doküman analizi sonucunda ulaşılan Toronto Üniversitesine ait program değerlendirme süreci Şekil 8’de gösterilmiştir.

Toronto Üniversitesinde program değerlendirme süreci sistematik ve döngüsel bir biçimde tasarlanmıştır. Program değerlendirme süreci her yıl Eğitimden Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisi tarafından yayınlanan tarihlerde Dekanlıklar tarafından başlatılmakta ve sonuçlandırılmaktadır. Program değerlendirme süreci bölümlerde kurulan program değerlendirme komiteleri tarafından yürütülmektedir (University of Toronto, 2020b; 2021).

Program değerlendirmenin ön hazırlık aşamasında programın hedeflerine göre mevcut durum tespit edilmede, iç (başvuru, kayıt, ders bırakma, akademik başarı ve mezuniyet verileri, öğrenci memnuniyet anketleri vb.) ve dış (benzer yerel ve uluslararası programlar, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin raporları, güncel bilimsel araştırmaların bulguları vb.) veriler incelenmektedir (University of Toronto, 2017, s.10). Ayrıca, öğrenci, mezun, öğretim elemanı, idari personel ve ilgili diğer programların temsilcileri ile görüşülerek değerlendirmede ele alınacak konular belirlenmektedir.

Program değerlendirmenin ikinci aşaması olan planlama aşamasında ise program değerlendirme sürecinin zaman planlaması yapılmakta ve süreçte rol alacak katılımcılar belirlenmektedir. Bölümde eğer bulunmuyorsa bir program değerlendirme komitesi de bu basamakta oluşturulmaktadır.

Programın değerlendirildiği uygulama aşamasında programın amaç ve hedefleri ile program çıktılarının tutarlılığını tespit etmek amacıyla program haritalaması yapılmaktadır (University of Toronto, 2017, s.18). Ayrıca, öğretim elemanı ve idari personelin görüşleri alınmakta, öğrenme çıktıları analiz edilmekte; doğrudan, dolaylı yollardan ve yardımcı kaynaklardan elde edilen tüm verilerin analizi yapılmakta ve bulgular yorumlanmaktadır.

Sürecin son aşaması olan sonuçlandırmada ise programda ihtiyaç duyulan iyileştirmeler bölüme sunulmakta, sürecin ve sonuçların tamamını kapsayan *Bölüm Yıllık*

Değerlendirme Raporu hazırlanmaktadır. Her bölümün program değerlendirme komitesi tarafından hazırlanan raporlar, Dekanlıklar tarafından Eğitimden Sorumlu Rektör Yardımcısı Ofisine iletilmektedir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Program değerlendirmenin amacı, sistematik ve bilimsel bir araştırma süreci ile eğitim programının verimliliği, etkililiği ve devamlılığı açısından istenmedik veya yetersiz olan öğelerin ortaya çıkarılması, düzeltilmesi ve/veya değiştirilmesidir (Green, 1975; Lewy, 1973; Norris, 1998; Spiel vd., 2006). Araştırma kapsamındaki üniversitelerin de değerlendirmede benzer amaçlara sahip oldukları görülmüştür. Fitzpatrick vd. (2011), program değerlendirmenin bu amaçlarının dışında kanun koyucular, program yöneticileri ve diğer sorumluların karar verme süreçlerine de hizmet ettiğini vurgulamıştır. Buna göre, terfi ve istihdam süreçlerine ilişkin kararlarda program değerlendirmeye yer veren üniversitelerin program değerlendirme ile kurumsal gelişimi artırmayı amaçladığı söylenebilir.

Araştırmaya dahil edilen kurumlarda bütün programların değerlendirme süreçlerine dahil edilmesi, kurum çapında bir program değerlendirme kültürü oluşturabilmek ve değerlendirmenin sürekliliğini sağlamak açısından önemlidir. Eğitim programının uygulandığı süre boyunca eğitimde ve kurumsal yapılarda meydana gelen değişikliklere uyum sağlayabilmesi için ise program değerlendirme süreçleri, araştırma kapsamındaki üniversitelerde olduğu gibi devamlı ve döngüsel olarak yürütülmelidir (Bay ve Karakaya, 2006; Harris vd., 2010; Newcomer vd., 2015; Hicks, 2018).

Oregon Üniversitesine (University of Oregon, 2021c) göre program değerlendiriciler olan öğretim elemanları program değerlendirme sürecini ne kadar anlamlı bulur ve benimserse, süreç o kadar başarılı olur. Her dört üniversitede de program değerlendirme sürecinin lideri pozisyonunda üst yönetim kademelerinin bulunmasının, değerlendirme çalışmalarının üniversite çapında benimsenmesi ve etkinlikle sürdürülebilmesi için önemli olduğu söylenebilir. Program değerlendirmenin zorluklarından bazıları, geniş zaman ve kaynaklar ile çok sayıda paydaşın katılımını gerektiren bir süreç olması ile sorumlulukların liderler tarafından etkinlikle paylaştırılmasına ihtiyaç duyulmasıdır (Davenport, Spath ve Blauvelt, 2009; Fallows ve Steven 2000; Newcomer vd., 2015; Oliver ve Hyun, 2011; Wong, Etchells, Kuper, Levinson ve Shojania, 2010). Bu nedenle, program değerlendirme sürecinin başarıya ulaşması için ihtiyaç duyulan kaynaklara ulaşabilen (Innes, 2004; Walkington, 2002), diğer tüm paydaşları değişim için cesaretlendirip yön gösterebilen, süreçte yaşanabilecek her türlü engeli ortadan kaldıracak, zorluklarla mücadele edecek güçte ve esneklikte

(Burgess, 2004), karar verme yetkisine sahip olan liderler ve/ya öncü yapılar gerekmektedir (Kotter, 1996, Akt.: Devine, Daly, Lero ve MacMartin, 2015; Keating, 2015). Araştırma kapsamındaki üniversitelerde olduğu gibi, program değerlendirme süreçlerinin en üst yönetim kademelerinin öncülüğünde yürütülmesi, kurumlardaki sorumluluk paylaşımı ve ortak çalışma kültürünü destekleyerek (Oliver ve Hyun, 2011), değerlendirme süreçlerinde ihtiyaç duyulan kaynaklara ulaşımı, iletişimi ve değerlendiricilerin motivasyonlarını artıracaktır.

Araştırmaya konu olan tüm üniversitelerde program değerlendirme süreçleri çok sayıda paydaşın katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Her paydaş etki, güç ve çıkarlar bakımından farklıdır (Kaya, 1997) ve bunların farklı talepleri, beklentileri, yorumları ve katkıları program değerlendirmenin amacına ulaşmasında büyük öneme sahiptir (Bay ve Karakaya, 2006). Araştırma kapsamındaki üniversitelerde program değerlendirme süreçlerinde değerlendiricilerin başta öğrenciler (Hsih vd., 2015; Ornstein ve Hunkins, 2010) olmak üzere tüm paydaşları kapsayacak biçimde belirlenmesi (Zhao, Ma, Qiao, 2017), süreçte kaynak ve yetenekleri etkin kullanabilmek (Buker ve Niklason, 2019), değerlendirmenin amacına ulaşması ve tüm paydaşların ihtiyaçlarına cevap verebilmesi (Haris vd., 2010) açısından önem taşımaktadır. Ancak değerlendirme sürecine tüm paydaşları dahil etmenin oldukça zaman alan bir süreç olduğu (Haris vd., 2010; Oliver ve Hyun, 2011) ve değerlendirmeye ilişkin olumlu tutum geliştirebilmek için değerlendiricilerin sürece ilişkin yeterli bilgiye sahip olmalarının gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır (Davenport vd., 2009; Keating, 2015).

Program değerlendirmenin mantıksal ve sistematik temelini oluşturmak (Uşun, 2012) amacıyla benimsenen model ve yaklaşımlar, programın felsefesi ve amaçlarına göre değişiklik göstermektedir (Bay ve Karakaya, 2006; Oliva ve Gordon, 2018). Araştırma kapsamındaki üniversitelerin de benzer biçimde amaçlarına uygun özgün ve karma modeller uyguladıkları görülmüştür. Toplum ve paydaşların yükseköğretimden artan talep ve beklentileri, birçok farklı ihtiyaç ve amaca uygun program değerlendirme modelini ortaya çıkarmış olsa da her program için tek bir değerlendirme modelini kullanmak mümkün değildir (Buker ve Niklason, 2019). İhtiyaç duyulduğunda var olan program değerlendirme modelleri karma biçimde kullanılabilir (Zhao vd., 2017) ancak farklı modeller ancak kurumun eğitim felsefesine uygun biçimde bir araya getirildiği zaman paydaşlar için anlamlı olacaktır (Melrose, 1988). Bu nedenle kurumların sistematik, amaçlı ve bilimsel araştırmaya uygun değerlendirme süreçleri yürütebilmeleri amacıyla benimsedikleri eğitim felsefesi ve amaçlar ile sahip oldukları kaynaklar doğrultusunda çeşitli değerlendirme model veya yaklaşımları benimsemeleri önemlidir (Goodwin, Chittle, Dixon ve

Andrews, 2018; İlhan ve Kalaycı, 2019).

Alanyazında program değerlendirmede yararlanılan veri kaynaklarına ilişkin bütüncül bir değerlendirme yapabilmek amacıyla programdan etkilenen veya programı doğrudan etkileyen tüm unsurlar ile etkili olan tüm dış faktörlerin değerlendirilmesi önemli ve gereklidir (Bay ve Karakaya, 2006; Sperhac ve Goodwin, 2003). Araştırma kapsamındaki üniversitelerde olduğu gibi öğrenci öğrenmesi ve gelişimini doğrudan etkileyen faktörler (Zhao vd., 2017; Jacobs ve Koehn, 2004), yükseköğretim kurumlarının program değerlendirme süreçlerindeki veri kaynaklarının temelinde bulunmalıdır.

Program değerlendirmede, değerlendirmenin amacına göre belirlenen bilimsel araştırma yaklaşım, yöntem ve veri toplama tekniklerinden bir veya daha fazlası kullanılmaktadır. Program değerlendirme sürecinde verilerin güvenilir, faydalanılabilir ve ulaşılabilir olması esastır (Uşun, 2016). Günümüzde akreditasyon ve kalite değerlendirmesi gibi amaçlarla standartlaştırılmış test ve verilere çokça talep olsa da (Leathwood ve Phlillips, 2000) değerlendirilen programa ilişkin biçimleyici ve özetleyici değerlendirmelerde bulunabilmek için farklı nitelikte ve çeşitli kaynaklardan elde edilen verilere ihtiyaç duyulmaktadır (Buker ve Niklason, 2019; Erden, 1998). Bu nedenle değerlendirme süreçlerinde amaçlar ve araştırma sorularına uygun olarak uygulanması kolay ve sürekliliği olan (Haris vd., 2010) çok sayıda nitel ve nicel veri toplama aracının bir arada kullanılması gerekmektedir (Fitzpatrick vd., 2011; Keating, 2012; Newcomer vd., 2015; Oliver ve Hyun 2011). Araştırılan üniversitelerin program değerlendirme süreçlerinde hem nicel hem de nitel veri toplama araçlarına yer vermelerinin, tüm paydaşların görüşlerine ulaşabilmek ve programa ilişkin farklı boyutlarda kapsamlı sonuçlara ulaşabilmek açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Araştırma kapsamındaki tüm üniversitelerde program değerlendirme süreçlerinin dokümantasyonuna önem verildiği, her sürecin sonunda değerlendirmeden sorumlu birimlere ulaştırılan bir değerlendirme raporunun hazırlandığı belirlenmiştir. Değerlendiriciler tarafından hazırlanan bu raporlarda değerlendirme sürecinin her aşaması ayrıntılı biçimde yer almakla birlikte, değerlendirmenin sonuçları ve öneriler de kapsamlı biçimde açıklanmaktadır.

Program değerlendirmenin raporlanması, programın devamı, iyileştirilmesi veya sonlandırılmasıyla ilgili karar vericilere veri sağlamak, paydaşlara programla ilgili sorun alanlarını aktarmak, paydaşların programa ilişkin tutumlarını belirlemek ve güvenirliliği sağlamak amacıyla vazgeçilmez bir ögedir (Fitzpatrick vd., 2011; Newcomer vd., 2015; Uşun, 2016). Bu yönüyle araştırma kapsamında incelenen tüm üniversitelerin değerlendirme sonuçları-

nı raporlayarak verileri anlamlandırılması, paydaşların bilgilendirilmesi ve programda ihtiyaç duyulan değişiklik ve geliştirmelerin sistematik bir biçimde belgelenecek aktarılabilmesine imkân sağlamaktadır. Değerlendirmenin etkililiğini ve eğitiminin niteliğini (İlhan ve Kalaycı, 2019) artırmak için değerlendirme raporlarının kapsamlı ve nitelikli (Nkwake, 2015) hazırlanması önemlidir.

Araştırma kapsamında program değerlendirme süreçleri incelenen her dört üniversitede de yapılandırılmış, sistematik ve döngüsel değerlendirme süreçlerinin uygulandığı görülmüştür. Spiel vd. (2006) göre de en nitelikli eğitim programları, sistematik ve akılcı program değerlendirme süreçleriyle ortaya çıkmaktadır.

Özetle, araştırmanın sonucunda tüm üniversitelerin,

- Kapsamlı, planlı, yapılandırılmış, sistematik ve döngüsel program değerlendirme süreçleri geliştirdikleri,
- Program değerlendirme ile hem akademik hem de kurumsal gelişimi amaçladıkları,
- Program değerlendirme süreçlerini üst yönetimin liderliğinde kurumun her basamağının katılımı olacak şekilde tasarlayarak kurum kültürüne kazandırdıkları,
- Paydaşların (özellikle öğrenci ve mezunlar) değerlendirme sürecine katılımını önemsedikleri,
- Program değerlendirme süreçlerini bilimsel yöntemler ışığında, çeşitli veri toplama araçlarıyla yürüttükleri,
- Program değerlendirme süreçlerinin her aşamasında ayrıntılı raporlar ile paydaşları bilgilendirdikleri, sonuçlarına ulaşılmıştır. Uluslararası örnekler üzerinden program değerlendirme süreçlerinin ve özelliklerinin kapsamlı olarak incelendiği bu araştırmanın, Türk yükseköğretiminde program değerlendirme uygulamalarının niteliğinin artırılmasına fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

4.1. Uygulamalar için öneriler

- Araştırmada sunulan program değerlendirme aşamalarının özellikleri ile işleyiş şemalarında yer alan program değerlendirme süreçleri, eğitim-öğretimin niteliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapan yükseköğretim kurumları ve program değerlendirme birim veya komisyonları tarafından olduğu gibi kullanılabilir. Ayrıca, kurumların amaç ve hedeflerine uygun olarak özgün program değerlendirme süreçleri tasarlamak amacıyla kullanılabilir.
- Araştırma kapsamında ortaya konulan bulgular, yükseköğretim programlarını değerlendiren kuruluşlar tarafından değerlendirme kriterlerinin oluştu-

rulması veya değerlendirme süreçlerin tasarımında örnek olarak kullanılabilir.

4.2. Araştırmacılar için öneriler

- Ulusal ve uluslararası yükseköğretim sistemlerindeki program değerlendirme süreçleri karşılaştırmalı olarak incelenebilir.
- İşleyiş şemaları üzerinden özgün program değerlendirme süreçleri tasarlanarak uygulanabilir.
- Her bir program değerlendirme aşamasının özellikleri daha çeşitli ve kapsamlı verilerle incelenebilir.
- Program değerlendirme sonuç raporları ve bu raporların program geliştirme ve değerlendirme süreçlerine katkısı kapsamlı bir şekilde incelenebilir.

Not

8. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde (ICCI EPOK 2021, 25-27 Mart 2021, Burdur, Türkiye) sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Araştırmanın niteliği itibarıyla etik kurul izni alınması gerekmemektedir.

Kaynaklar

Akdeniz Üniversitesi. (n.d.). *Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Programı 2017–2018 program değerlendirme planı*. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi. Retrieved from <http://tip.akdeniz.edu.tr/wp-content/uploads/2018/07/2017-2018-program-degerlendirmeplan.pdf>

Altheide, D., Coyle, M., DeVriese, K., & Schneider, C. (2013). Emergent qualitative document analysis. S. N. Hesse-Biber & P. Leavy (Ed.), *Handbook of emergent methods* içinde. New York: The Guilford.

Bakah, M. A. B., Voogt, J. M., & Pieters, J. M. (2012). Curriculum reform and teachers' training needs: The case of higher education in Ghana. *International Journal of Training and Development*, 16(1), 67–76. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2419.2011.00389.x>

Bay, E., & Karakaya, Ş. (2006). Program değerlendirme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 104–112.

Beltekin, N. (2018). Veri toplama araçları. K. Beycioglu, N. Özer, & Y. Kondakçı (Ed.), *Eğitim yönetiminde araştırma* (1.baskı) içinde. Ankara: Pegem.

Bridges, D. (2000). Back to the future: the higher education curriculum in the 21st century. *Cambridge Journal of Education*, 30(1), 37–55. <https://doi.org/10.1080/03057640050005762>

Buker, M., & Niklason, G. (2019). Curriculum evaluation & improvement model. *The Journal of Health Administration Education*, (435), 37–56.

Burgess, H. (2004). Redesigning the curriculum for social work education: complexity, conformity, chaos, creativity, collaboration? *Social Work Education*, 23(2), 163–183

Bursa Uludağ Üniversitesi. (2021, November 23). *Program Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu*. Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi. Retrieved from <http://tip.uludag.edu.tr/program-degerlendirme-ve-gelistirme-kurulu>

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. (n.d.). *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi program değerlendirme matrisi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi. Retrieved from <https://cdn.comu.edu.tr/cms/tipfak/files/2193-2021-2022-egitim-yili-program-degerlendirme-matris.pdf>

Chen, S., Hsu, I. C., & Wu, C. (2009). Evaluation of undergraduate curriculum reform for interdisciplinary learning. *Teaching in Higher Education*, 14(2), 161–173. <https://doi.org/10.1080/13562510902757203>

City University of London. (2014). *Credit Framework*. Retrieved from https://www.city.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0008/386432/Credit_framework.pdf

City University of London. (2018). *Periodic Review Policy*. Retrieved from https://www.city.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0004/68989/Periodic_review.pdf

City University of London. (2018a). *Programme Terminations & Suspensions Policy*. Retrieved from https://www.city.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0016/133702/Programme-Terminations-and-Suspensions-Policy.pdf

City University of London. (2021). *Annual Programme Evaluation (APE) Policy*. City University of London. Retrieved from https://staffhub.city.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0007/377566/Annual-Programme-Evaluation-APE.pdf

City University of London. (2021a). *Guidance for Annual Programme Evaluation (Undergraduate and Postgraduate Taught Programmes)*. Retrieved from https://www.city.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0008/423287/Guidance-for-Annual-Programme-Evaluation-taught-programmes.pdf

Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). Thousand Oaks: California, Sage.

Creswell, J.W. (2017). Nitel yöntemler. S.B.Demir (Ed.), Y. Dede (Trans.), *Araştırma Deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (4.baskı) içinde. Ankara: Eğiten.

Creswell, J.W. (2019). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri*. (H. Özcan, Çev.) (2.baskı). Ankara: Anı.

Davenport, N.C., Spath, M. L., & Blauvelt, M. J. (2009). A step-by-step approach to curriculum review. *Nurse Educator*, 34(4), 181–185. <https://doi.org/10.1097/NNE.0b013e3181aaba80>

Demir, F., İlhan, E., & Kalaycı, N. (2019). Yükseköğretimde hedeflenen dönüşümü gerçekleştirme araçlarından eğitim programı 4.0. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(28), 432–466. <https://doi.org/10.35675/befdergi.643291>

Devine, S. M., Daly, K., Lero, D., & MacMartin, C. (2015). Aile ilişkileri ve uygulamalı beslenme alanında yeni bir program tasarlama. M. T. Atay (Çev.Ed.), N. Kalaycı & E. İlhan (Çev.), *Yükseköğretimde eğitim programı geliştirme: Öğretim üyeleri tarafından yürütülen süreçler ve uygulamalar* içinde. Ankara: Edge.

Dokuz Eylül Üniversitesi. (n.d.). *Denizcilik Fakültesi Program Değerlendirme Komisyonu*. Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi. Retrieved from <https://denizcilik.deu.edu.tr/program-degerlendirme-komisyonu/>

Donaldson, G. (2014). Teacher education and curriculum change in Scotland. *European Journal of Education*, 49(2), 178–191. <https://doi.org/10.1111/ejed.12077>

- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme* (3.baskı). Ankara: Anı.
- Erlanson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B. L., & Allen, S. D. (1993). *Doing naturalistic inquiry*. Newbury Park: Sage.
- Esson, J. (2020). "The why and the white": Racism and curriculum reform in British geography. *Area*, 52(4), 708–715. <https://doi.org/10.1111/area.12475>
- Fallows, S., & Steven, C. (2000). Building employability skills into the higher education curriculum: a university-wide initiative. *Education Training*, 42(2), 75–82.
- Fischel, J. E., Olvet, D. M., Iuli, R. J., Lu, W. H., & Chandran, L. (2019). Curriculum reform and evolution: Innovative content and processes at one US medical school. *Medical Teacher*, 41(1), 99–106. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2018.1444268>
- Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R., & Worthen, B. R. (2011). *Program evaluation: Alternative approaches and practical guidelines* (4. baskı). New Jersey: Pearson.
- Garaway, G. (2003). Evaluating educational programs and projects in the third world. T.Kellaghan & D.L. Stufflebeam (Eds.), *International Handbook of Educational Evaluation* içinde. Dodrecht: Kluwer.
- Gilbert, R. (2004). A framework for evaluating the doctoral curriculum. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 29(3), 299–309. <https://doi.org/10.1080/0260293042000188258>
- Glatthorn, A. A., Boschee, F., Whitehead, B. M., & Boschee, B. F. (2019). Curriculum and teacher evaluation. *Curriculum leadership: strategies for development and implementation* (5th ed.) içinde. Thousand Oaks, CA: Sage. <https://doi.org/10.1080/0260136810010106>
- Gleason, N. W. (Ed.). (2018). *Higher education in the era of the fourth industrial revolution*. Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-0194-0>
- Gökmenoğlu, T. (2014). Geniş Açık: Modeller ve Yaklaşımlar Açısından Türkiye'de Program Değerlendirme Çalışmaları. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 55–70.
- Goodwin, A., Chittle, L., Dixon, J. C., & Andrews, D. M. (2018). Taking stock and effecting change: curriculum evaluation through a review of course syllabi. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 43(6), 855–866. <https://doi.org/10.1080/02602938.2017.1412397>
- Green, J. L. (1975). Models for curriculum evaluation in higher education. *California Journal of Teacher Education*, 2(3), 22–42.
- Günay, D. (2019). *Üniversite Felsefesi*. İstanbul: Büyüyen Ay.
- Harden, R. M. (2001). AMEE Guide No. 21: Curriculum mapping: A tool for transparent and authentic teaching and learning. *Medical Teacher*, 23(2), 123–137. <https://doi.org/10.1080/01421590120036547>
- Harris, L., Driscoll, P., Lewis, M., Matthews, L., Russell, C., & Cumming, S. (2010). Implementing curriculum evaluation: Case study of a generic undergraduate degree in health sciences. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 35(4), 477–490. <https://doi.org/10.1080/02602930902862883>
- Hicks, O. (2018). Curriculum in higher education: Confusion, complexity and currency. *HERDSA Review of Higher Education*, 5, 5–30.
- Holden, D., & Zimmerman, M. (2009). *A practical guide to program evaluation planning: theory and case examples*. California, USA: Sage. <https://doi.org/10.4135/9781452226507>
- House, E.R. & Howe, K.R. (2003). Deliberative democratic evaluation. T.Kellaghan & D.L. Stufflebeam (Eds.), *International Handbook of Educational Evaluation* içinde. Dodrecht: Kluwer.
- Hsieh, K. W., Iscoe, M. S., Lupton, J. R., Mains, T. E., Nayar, S. K., Orlando, M. S., ... Goldberg, H. R. (2015). The student curriculum review team: How we catalyze curricular changes through a student-centered approach. *Medical Teacher*, 37(11), 1008–1012. <https://doi.org/10.3109/0142159X.2014.990877>
- İlhan, E., & Kalaycı, N. (2019). Yükseköğretimde öğretim programları nasıl değerlendirilmelidir? Dört aşamalı değerlendirme ve farklar modellerine dayalı tasarımlar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(3), 349. <https://doi.org/10.5961/jhes.2019.337>
- Innes, R. (2004). *Reconstructing undergraduate education: Using learning science to design effective courses*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Jacobs, P. M., & Koehn, M. L. (2004). Curriculum evaluation: Who, when, why, how? *Nursing Education Perspectives*, 25(1), 30–35.
- James Cook University. (2017). *Academic plan 2018-2022*. Retrieved from https://www.jcu.edu.au/__data/assets/pdf_file/0006/589776/JCU-Academic-Plan.pdf
- James Cook University. (2017a). *JCU Curriculum Framework*. James Cook University. Retrieved from https://www.jcu.edu.au/__data/assets/pdf_file/0005/347225/JCU-Curriculum-Framework.pdf
- James Cook University. (2020). *Graduate Outcomes Surveys*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/learning-and-teaching/teaching-evaluation/graduate-outcomes-surveys>
- James Cook University. (2020a). *Student Experience Survey*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/learning-and-teaching/teaching-evaluation/student-experience-survey>
- James Cook University. (2020b). *The JCU Model*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/learning-and-teaching/learning-design/curriculum-framework/the-jcu-model>
- James Cook University. (2021). *Comprehensive course review procedure*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/policy/procedures/academic-management-procedures/academic-course-review-procedure>
- James Cook University. (2021a). *Comprehensive course review quality indicators*. James Cook University. Retrieved from https://www.jcu.edu.au/__data/assets/pdf_file/0003/665472/Attachment-1-Comprehensive-Course-Review-Quality-Indicators.pdf
- James Cook University. (2021b). *Course performance reports and Division Academic Program Reports Policy*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/policy/archived-policies/course-performance-reports-and-division-academic-program-reports-policy>

- James Cook University. (2021c). *Course performance reports procedures*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/policy/procedures/academic-management-procedures/course-performance-reports-procedures>
- James Cook University. (2021d). *Curriculum approval, accreditation, monitoring, review and improvement policy*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/policy/learning-and-teaching/courses-majors-and-subjects-approval-process>
- James Cook University. (2021e). *Curriculum approval, monitoring, review and improvement procedures*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/policy/procedures/learning-and-teaching-procedures/curriculum-approval-monitoring-review-and-improvement-procedures>
- James Cook University. (2021f). *Curriculum design process and resources*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/learning-and-teaching/learning-design/curriculum-framework/curriculum-design-process-and-resources>
- James Cook University. (2021g). *Curriculum enhancement priorities*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/learning-and-teaching/learning-design/curriculum-framework/curriculum-enhancement-priorities>
- James Cook University. (2021h). *Evaluation & feedback*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/learning-and-teaching/teaching-evaluation>
- James Cook University. (2021i). *Learning design*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/learning-and-teaching/learning-design>
- James Cook University. (2021j). *Learning, teaching and assessment policy*. JCU Australia. Retrieved from <https://www.jcu.edu.au/policy/learning-and-teaching/learning-teaching-and-assessment-policy-01jan2021>
- James Cook University. (2021k). *The 4Q model of evaluation*. Retrieved from https://www.jcu.edu.au/__data/assets/pdf_file/0012/124212/JCU-4Q-Model.pdf
- James Cook University. (2021l). *The six principles of the JCU Model*. Retrieved from https://www.jcu.edu.au/__data/assets/pdf_file/0014/104234/Six_principles.pdf
- James Cook University. (2021m). *Your JCU Subject and Teaching Survey guidelines for survey data interpretation and use*. Retrieved from https://www.jcu.edu.au/__data/assets/pdf_file/0003/481782/YourJCU-Survey-Data-Guidelines.pdf
- James Cook University. (2021n). *Your JCU University Subject and Teaching Report - SP 2, 2020*. Retrieved from https://www.jcu.edu.au/__data/assets/pdf_file/0004/1266934/Study-Period-2-2020.pdf
- Kaya, Z. (1997). Eğitimde program değerlendirme sürecinin temel işlemleri. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (5), 59–72.
- Keating, S. B. (2015). *Curriculum development and evaluation in nursing* (3rd ed.). New York: Springer.
- Kellegan, T., Stufflebeam, D. L., & Wingate, L. A. (Eds.). (2003). *International handbook of educational evaluation part one: Perspectives*. Dodrecht, The Netherlands: Kluwer.
- Kiely, R., & Rea-Dickins, P. (2005). *Program evaluation in language education*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230511224>
- Kocaeli Üniversitesi. (n.d.). *Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi mezuniyet öncesi tıp eğitimi program değerlendirme stratejisi*. Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi. Retrieved from http://tip.kocaeli.edu.tr/docs/MEZON_ProgramDeğerlendirme-Strateji_2015.pdf
- Kotter, J.P. (1996). *Leading change*. Boston: Harvard Business School.
- Kurt, A., & Erdoğan, M. (2015). Content analysis and trends of curriculum evaluation research: 2004-2013. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 199–224. <https://doi.org/10.15390/EB.2015.4167>
- Kürüm Yapıcıoğlu, D., Atik Kara, D., & Sever, D. (2016). Türkiye’de program değerlendirme çalışmalarında eğilimler ve sorunlar: Alan uzmanlarının görüşüyle. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 6(12), 91–113.
- Lam, B. H., & Tsui, K. T. (2013). Examining the alignment of subject learning outcomes and course curricula through curriculum mapping. *Australian Journal of Teacher Education*, 38(12), 97–119. <https://doi.org/10.14221/ajte.2013v38n12.8>
- Leathwood, C., & Phillips, D. (2000). Developing curriculum evaluation research in higher education: Process, politics and practicalities. *Higher Education*, 40(3), 313–330. <https://doi.org/10.1023/A:1004183527173>
- Lewy, A. (1973). The practice of curriculum evaluation. *Curriculum Theory Network*, 3(11), 5–33. <https://doi.org/10.2307/1179344>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (2013). *The Constructivist Credo*. Walnut Creek, California: Left Coast. <https://doi.org/10.4324/9781315418810>
- Maher, A. (2004). Learning outcomes in higher education: Implications for curriculum design and student learning. *The Journal of Hospitality Leisure Sport and Tourism*, 3(2), 46–54. <https://doi.org/10.3794/johlst.32.78>
- Marmara Üniversitesi. (n.d.). *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü program değerlendirme sistemi*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi. Retrieved from <https://sbf.marmara.edu.tr/dosya/sbf/bölgümler/HEMŞİRELİK/YeniKlasor/Program%20değerlendirme%20süreci.pdf>
- Medipol Üniversitesi. (n.d.). *İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi program değerlendirme raporu*. Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi. Retrieved from <https://www.medipol.edu.tr/medium/Document-File-369.vsf>
- Melrose, M. (1998). Exploring paradigms of curriculum evaluation and concepts of quality. *Quality in Higher Education*, 4(1), 37–43. <https://doi.org/10.1080/1353832980040105>
- Merriam, S. B. (2018). Nitel verilerin analizi. S. Turan (Ed.), S. İşçi & Ö. Öztekin (Çev.), *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. baskı) içinde. Ankara: Nobel.
- Merritt, B. K., Blake, A. I., McIntyre, A. H., & Packer, T. L. (2012). Curriculum evaluation: Linking curriculum objectives to essential competencies. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 79(3), 175–180. <https://doi.org/10.2182/cjot.2012.79.3.7>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2. baskı). California, USA: Sage.
- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. (n.d.). *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi program değerlendirme*. Muğla

- Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi. Retrieved from <http://www.tip.mu.edu.tr/tr/formlar-11280>
- Newcomer, K. E., Hatry, H. P., & Wholey, J. S. (2015). *Handbook of practical program evaluation* (4th ed.). New Jersey: Jossey-Bass.
- Nichols, B., Shidaker, S., Johnson, G., & Singer, K. (2006). *Managing curriculum and assessment: a practitioner's guide*. Ohio: Linworth.
- Nkwake, A. M. (2015). *Credibility, validity, and assumptions in program evaluation methodology*. Switzerland: Springer.
- Norris, N. (1998). Curriculum evaluation revisited. *Cambriidge Journal of Education*, 28(2), 207–219. <https://doi.org/10.1080/0305764980280206>
- Oliva, P. F., & Gordon, I. W. R. (2018). Programın değerlendirilmesi. K. Gündoğdu (Çev.Ed.), H. Akar (Çev.), *Program geliştirme* (8. baskı) içinde. Ankara: Pegem.
- Oliver, S. L., & Hyun, E. (2011). Comprehensive curriculum reform in higher education: collaborative engagement of faculty and administrators. *Journal of Case Studies in Education*, 2, 1–20.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi. (n.d.). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi program değerlendirme rehberi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kalite Koordinatörlüğü. Retrieved from <https://s3.omu.edu.tr/kalem/lvfb57dbhbknlzeq3etsmk6pf3ma>
- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2018). *Curriculum: Foundations, principles, and issues* (7th ed.). England: Pearson.
- Özcan, B. (2020). *Türk, Avrupa ve Amerika yükseköğretim sistemlerinde uygulanan kurumsal değerlendirme süreçlerinin değerlendirilmesi*. Retrieved from Ulusal Tez Merkezi (634209).
- Patton (2003). Utilization-focused evaluation. T.Kellaghan & D.L. Stufflebeam (Eds.), *International Handbook of Educational Evaluation* içinde. Dodrecht: Kluwer.
- Plaza, C. M., Draugalis, J. L. R., Slack, M. K., Skrepnek, G. H., & Sauer, K. A. (2007). Curriculum mapping in program assessment and evaluation. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 71(2). <https://doi.org/10.5688/aj710220>
- Rawle, F., Bowen, T., Murck, B., & Hong, R. (2017). Curriculum mapping across the disciplines: Differences, approaches, and strategies. *Collected Essays on Learning and Teaching*, 10, 75–88. <https://doi.org/10.22329/celt.v10i0.4765>
- Rowe, A. D., & Zegwaard, K. E. (2017). Developing graduate employability skills and attributes: Curriculum enhancement through work-integrated learning. *Asia-Pacific Journal of Cooperative Education*, 18(2), 87–99.
- Saldaña, J. (2019). Kod ve kodlama sürecine giriş. A. Tüfekci Akcan & S. N. Şad (Ed.), S. Şad (Çev.), *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı* (3. Baskı) içinde. Ankara: Pegem.
- Shay, S. (2015). Curriculum reform in higher education: a contested space. *Teaching in Higher Education*, 20(4), 431–441. <https://doi.org/10.1080/13562517.2015.1023287>
- Silverman, D. (2018). Veri analizi. E. Dinç (Ed. & Çev.), *Nitel verileri yorumlama* (5. baskı) içinde. Ankara: Pegem.
- Sperhac, A. & Goodwin, L. (2003). Using multiple data sources for curriculum review. *J Pediatr Health Care*, 17(4), 169-175.
- Spiel, C., Schober, B., & Reimann, R. (2006). Evaluation of curricula in higher education: Challenges for evaluators. *Evaluation Review*, 30(4), 430–450. <https://doi.org/10.1177/0193841X05285077>
- Süleyman Demirel Üniversitesi. (n.d.). *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Program Değerlendirme Kurulu*. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi. Retrieved from <https://tip.sdu.edu.tr/tr/kurullar/program-degerlendirme-kurulu-p-d-k-10188s.html>
- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. (n.d.). *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi program değerlendirme (geliştirme) komisyonu*. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Program Değerlendirme Komisyonu. Retrieved from <http://tip.nku.edu.tr/ProgramDeğerlendirmeKomisyonu/0/s/4091/16264>
- Turgut Özal Üniversitesi. (2021, July 9). *Program değerlendirme*. Turgut Özal Üniversitesi Kalite Birimi. Retrieved from <https://kalite.ozal.edu.tr/homepage-main/program-değerlendirme/>
- Tyler, R. W. (2014). *Eğitim programlarının ve öğretimin temel ilkeleri*. (M. E. Rüzgâr & B. Aslan, Çev.). Ankara: Pegem.
- University of Oregon. (2016). *Assessment report template*. Retrieved from <https://teaching.uoregon.edu/annual-assessment-report-template>
- University of Oregon. (2016a). *Guidelines for undergraduate assessment*. Retrieved from <https://teaching.uoregon.edu/undergrad-assessment-guidelines>
- University of Oregon. (2017). *Department of Education Educational Foundations undergraduate assessment plan*. Retrieved from https://provost.uoregon.edu/files/edst_ug_assessment_plan3_0.pdf
- University of Oregon. (2018). *College of Education annual assessment reports for undergraduate programs*. College of Education Annual Assessment Report. Retrieved from https://provost.uoregon.edu/files/2016-2017_aar_coe.pdf
- University of Oregon. (2018a). *Guidelines for Graduate Assessment*. Retrieved from <https://teaching.uoregon.edu/grad-program-assessment-guidelines>
- University of Oregon. (2021). *Academic program review self-study outline for programs and departments*. Retrieved from https://provost.uoregon.edu/sites/provost1.uoregon.edu/files/2022-02/Feb22_Program%20Review%20Self%20Study%20Outline%20final%5B43%5D_0.docx
- University of Oregon. (2021a). *CourseLeaf*. Office of The Provost New & Revised Programs. Retrieved from <https://provost.uoregon.edu/new-revised-programs>
- University of Oregon. (2021b). *Improve curricula*. Office of the Provost Teaching Support and Innovation. Retrieved from <https://teaching.uoregon.edu/improve-curricula>
- University of Oregon. (2021c). *Program assessment*. Office of the Provost Teaching Support and Innovation. Retrieved from <https://teaching.uoregon.edu/program-assessment>
- University of Oregon. (n.d.-a). Curriculum assessment resources. Retrieved from <https://provost.uoregon.edu/curriculum-assessment-resources>
- University of Oregon. (n.d.-b). *Curriculum assessment*. Office of the Provost. Retrieved from <https://provost.uoregon.edu/curriculum-assessment>
- University of Oregon. (n.d.). *Committee on courses*. Retrieved from <https://senate.uoregon.edu/committees/committee-courses>

- University of Toronto. (2017). *Curriculum renewal guide*. Centre for Teaching Support & Innovation. Retrieved from <https://teaching.utoronto.ca/teaching-support/curriculum-renewal/>
- University of Toronto. (2017a). *Peer observation of teaching: Effective practices*. Centre for Teaching Support & Innovation. Retrieved from <https://teaching.utoronto.ca/teaching-support/peer-observation-of-teaching/key-considerations/>
- University of Toronto. (2018). *Course evaluation framework*. U of T Course Evaluations. Retrieved from <https://courseevaluations.utoronto.ca/framework/>
- University of Toronto. (2018a). *University of Toronto's cascaded course evaluation framework: Validation study of the institutional composite mean (ICM)*. Retrieved from https://courseevaluations.utoronto.ca/wp-content/uploads/2018/09/Validation-Study_CTSI-September-2018.pdf
- University of Toronto. (2020). *Standardized Data Set description of data elements for 2020-21 Review*. Retrieved from <https://www.vpacademic.utoronto.ca/wp-content/uploads/sites/225/2020/03/standardized-data-set-descriptions-2020-21.pdf>
- University of Toronto. (2020a). *U of T course evaluations*. Retrieved from <https://courseevaluations.utoronto.ca/>
- University of Toronto. (2020b). *Winter 2020 course evaluation data*. Retrieved from <https://teaching.utoronto.ca/wp-content/uploads/2020/03/Winter-2020-Course-Evaluations-Letter-2020-03-23.pdf>
- University of Toronto. (2021). *A guide to curriculum renewal at the University of Toronto*. University of Toronto. Retrieved from <https://teaching.utoronto.ca/wp-content/uploads/2017/04/A-Guide-to-Curriculum-Renewal-at-the-University-of-Toronto-2017.pdf>
- University of Toronto. (2021a). *Current evaluation periods*. U of T Course Evaluations. Retrieved from <https://courseevaluations.utoronto.ca/important-dates/evaluation-sessions/>
- University of Toronto. (2021b). *Major modifications*. Major Modifications – Office of the Vice-Provost, Academic Programs, University of Toronto. Retrieved from <https://www.vpacademic.utoronto.ca/academic-change/major-modifications/>
- Uşun, S. (2016). *Eğitimde program değerlendirme süreçler-yaklaşımlar ve modeller* (2. baskı). Ankara: Anı.
- Varış, F. (1994). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler* (5. baskı). Ankara: Alkım.
- Walkington, J. (2002). A process for curriculum change in engineering education. *European Journal of Engineering Education*, 27(2), 133-148.
- Wang, C. L. (2015). Mapping or tracing? Rethinking curriculum mapping in higher education. *Studies in Higher Education*, 40(9), 1550–1559. <https://doi.org/10.1080/03075079.2014.899343>
- Wong, B. M., Etchells, E.E, Kuper, A., Levinson W., & K. Shojania. (2010). Teaching quality improvement and patient safety to trainees: A systematic review. *Academic Medicine* 85 (9), 1425–1439.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Seçkin.
- YÖKAK. (2019). *Genel değerlendirme raporu*. Ankara.
- YÖKAK. (2019a). *Programların izlenmesi ve güncellenmesi*. Yükseköğretim Kalite Kurulu. Retrieved from <https://portal.yokak.gov.tr/makale/programlarin-surekli-izlenmesi-ve-guncellenmesi/>
- YÖKAK. (n.d.). *Yükseköğretim Kalite Kurulu akreditasyon kuruluşları*. Yüksek Öğretim Kalite Kurulu Web Sitesi. Retrieved from <https://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/tescil-suresi-devam-edenler>
- Yusof, R., Yin, K. Y., Norwani, N. M., & Jaafar, H. (2018). Conceptualizing curriculum evaluation in education degree programmes in higher education institutions. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(6), 1020–1033. <https://doi.org/10.6007/ijarbss/v8-i6/4299>
- Zhao, D., Ma, X., & Qiao, S. (2017). What aspects should be evaluated when evaluating graduate curriculum: Analysis based on student interview. *Studies in Educational Evaluation*, 54, 50–57. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2016.11.003>